

BOUWHISTORISCHE QUICKSCAN

ERF MET BIJGEBOUWEN

WESTVLISTERDIJK 64 TE VLIST

Bureau *Helsdingen* MONUMENTEN
BOERDERIJEN
BOUWHISTORIE

Bouwhistorische quickscan

Erf met bijgebouwen

Westvlisterdijk 64 te Vlist

Colofon

Opdrachtgever:

Verstoep BV
Jaco de Jong
Vrouwenmantel 3
2871 NJ Schoonhoven

Uitgevoerd door:

Bureau Helsdingen te Vianen
Helsdingse Voorweg 2
4133 ND Vianen
advies@bureauhelsdingen.nl
www.bureauhelsdingen.nl
tel. 0347-370651

Bureau Helsdingen is een onderzoeks- en adviesbureau op het gebied van Monumenten en Bouwhistorie, gespecialiseerd in boerderijen.

Samenstelling:

M. Urbanus MA

Nagezien door:

Ing. P.T. den Hertog

Status: definitief

Datum: 27 augustus 2019

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	4
2	Projectgegevens	5
3	Cultuurhistorisch kader	7
4	De Ontwikkeling van het erf	9
4.1	Bouwfasering erf	9
4.2	Bouwfasering bijgebouwen	15
5	Beschrijving erf met bijgebouwen	17
5.1	Het erf	17
5.2	De boerderij	20
5.3	Schuur	23
5.4	Hooiberg	33
5.5	Koeienstal	36
5.6	Paardenstal	43
5.7	Binnenhal	47
5.8	Romneyloods	48
5.9	Sleufsilos	49
6	Waardenstelling	51
6.1	Waardenstelling erf	51
6.2	Waardenstelling op pandniveau	53
7	Samenvatting en Conclusie	57
8	Bronnen	58
	Bijlage 1	59

1 INLEIDING

Aanleiding

In deze quickscan wordt de cultuurhistorische waarde van het erf en de bijgebouwen aan de Westvlisterdijk 64 te Vlist beschreven en gewaardeerd. Aanleiding voor dit onderzoek is het verzoek van Verstoep BV te Schoonhoven. Voor de eigenaar ontwerpen zij een herinrichting van het erf, waarbij enkele bijgebouwen zullen worden verbouwd en enkele afgebroken. Het doel van deze bouwhistorische quickscan is het in kaart brengen van de fasering van de gebouwen op het erf, de cultuurhistorische waarde van de bijgebouwen binnen het ensemble en de intrinsieke cultuurhistorische waarden van de verschillende bijgebouwen. De rijksmonumentale boerderij is niet opgenomen in de verbouwingsplannen van het erf en zal om deze reden in dit rapport enkel op hoofdlijnen worden besproken. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de *Subsidieregeling stimulering herbestemming monumenten* van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Beschrijving

Het erf van de Westvlisterdijk 64 is gelegen aan de westzijde van rivier de Vlist aan de zuidzijde van het dorp Vlist (ZH). Het erf bestaat uit de laat zestiende-eeuwse boerderij 'Tot hier ân toe' (RM 37863) met hiernaast een schuur en hooiberg. Direct achter de historische boerderij staan een koeien- en paardenstal. Op het erf staan verder nog enkele bijgebouwen uit de twintigste eeuw, te weten sleufsilo's, een binnenhal en een romneyloods. Het erf is gelegen in het van rijkswege beschermd dorpsgezicht 'Vlist Uitbreiding (Bonrepas)' (Beschermd Gezicht 1636).

Leeswijzer

Dit rapport is als volgt opgebouwd. Na de projectgegevens in hoofdstuk twee volgt in hoofdstuk drie het cultuurhistorisch kader van het erf. In hoofdstuk vier wordt de ontwikkeling van het erf besproken en de fasering van de gebouwen op het perceel. In het vijfde hoofdstuk volgt een korte beschrijving van de afzonderlijke gebouwen op het erf, ondersteund door foto's van het exterieur en interieur. De beschrijving geeft de huidige situatie weer, zoals deze is aangetroffen bij het locatiebezoek in februari 2019. Op basis van de beschrijving volgt in het zesde hoofdstuk de waardering van de bijgebouwen op het erf, zowel binnen het ensemble als per bijgebouw. Het rapport sluit af met een conclusie.

Uitvoering

De resultaten van dit onderzoek worden gepresenteerd in de vorm van een bouwhistorische quickscan. Dit is een vorm van bouwhistorisch onderzoek, waarbij het onderzoek wordt uitgevoerd op basis van de bestaande toestand, zonder sloopwerk. De opbouw en de reikwijdte van dergelijke rapporten zijn beschreven in de brochure 'Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek'.¹

¹ Richtlijnen voor bouwhistorisch onderzoek, gezamenlijke uitgave van o.a. de Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed, de Stichting Bouwhistorie, de Rijksgebouwendienst, Den Haag, 2009.

2 PROJECTGEGEVENS

Opdrachtgever : Verstoep BV
Dhr. Jaco de Jong
Vrouwenmantel 3
2871 NJ Schoonhoven

Eigenaar : Fam. Rijnveld
Westvlisterdijk 64
2855 AK Vlist

Objectgegevens

Adres : Westvlisterdijk 64
2855 AK Vlist

Objectnaam : 'Tot hier ân toe'

Gemeente : Krimpenerwaard

Kadastraal adres : Vlist A 1332/1333

Ligging : Landelijk aan boerderijlint

Status : Rijksmonument (boerderij met koeienstal/ paardenstal); geen status (overige bijgebouwen)
Boerderij met erf gelegen in het van rijkswege beschermd dorpsgezicht 'Vlist Uitbreiding (Bonrepas)' (Beschermd Gezicht 1636).

Oorspronkelijke bestemming : Agrarisch

Huidige bestemming : Woonhuis met paardenhoeve

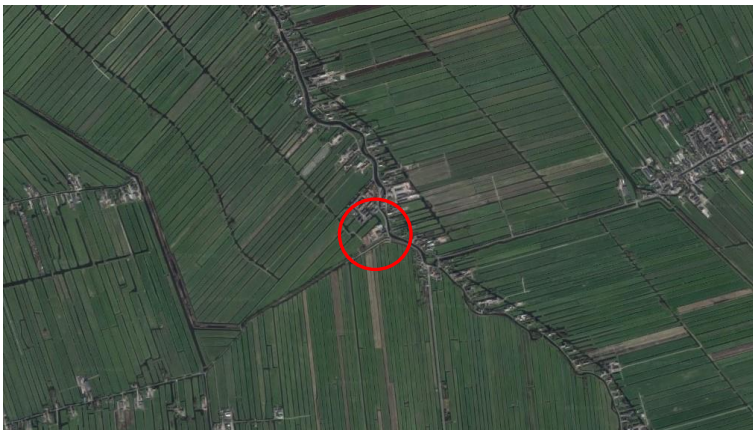
Bouwjaar : Ca. 1600 (boerderij), ca. 1900 (schuur), tweede helft twintigste eeuw (overige bijgebouwen)

Bouwstijl : Traditioneel ambachtelijk (boerderij)

Omschrijving boerderij in monumentenregister (RM 37863):

"BOERDERIJ (XVII) onder strodak, met aan de voorzijde een gepleisterde, afgeknotte puntgevel met oude kozijnen, luiken en roedenverdeling en in het zoldervenster een kruiskozijn met diefijzers. Muurankers. Aan de zijkant een gepleisterde puntgevel evenals aan de achterzijde."

Actuele kaartgegevens/ situering

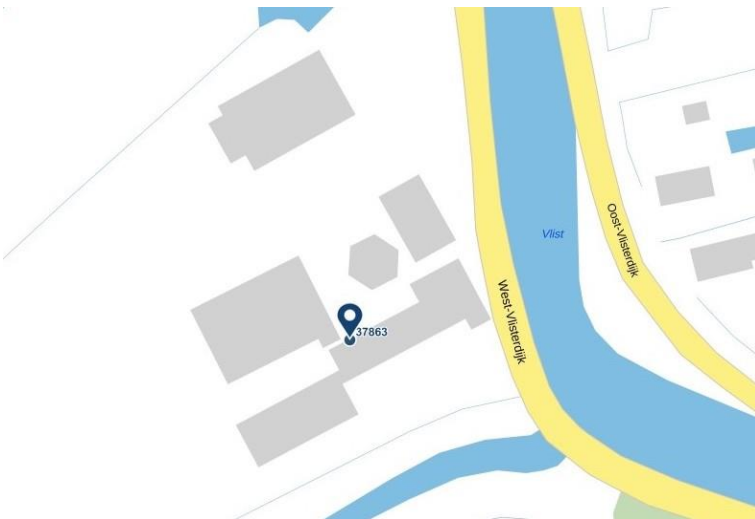
Topografische ligging van het pand aan de zuidzijde van Vlist.

Bron: Google Maps

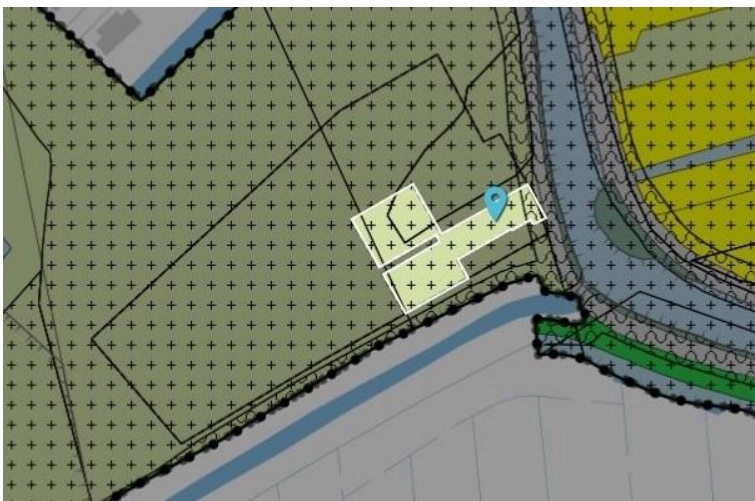
Detail van de bovenstaande afbeelding.

Bron: Google Maps

Ligging van de boerderij met bijgebouwen. De koeienstal achter de boerderij maakt conform deze kaart onderdeel uit van het rijksmonument (bouwdeel zuidwestzijde).

Bron: rce.webgispublisber.nl

Conform het bestemmingsplan 'Landelijk Gebied (voormalige gemeente Vlist)' (2015) maken zowel de koeien- als de paardenstal achter de boerderij onderdeel uit van het monument: 'bouwaanduiding: specifieke bouwaanduiding – monument'.

Bron: www.ruimtelijkeplannen.nl

3 CULTUURHISTORISCH KADER

Archeologie

Het erf is gelegen op een stroomgordel onder het huidige oppervlak met occupatie vanaf de Bronstijd. De boerderij ligt op een woonheuvel met occupatie vanaf de middeleeuwen.² Ter plaatse van de boerderij is sprake van de archeologische waarde WA-1 conform de archeologische beleidskaart van de gemeente Krimpenerwaard. Voor deze locatie geldt behoudt in situ. Indien dit niet mogelijk is, is er een onderzoeksverplichting bij bodemingrepen dieper dan 0,30 m. Op het terrein zijn verder de archeologische waarden WA-2, WA-3 en WA-7 aanwezig (zie afb. 1 en 2).³

1. Het erf van de boerderij op de archeologische beleidskaart van de gemeente Krimpenerwaard (blauw kader).

Afbeelding: detail van Kaartbijlage 3, Archeologische beleidskaart Krimpenerwaard (2017).

legenda

Waarde Archeologie (WA)

WA-1

WA-2

WA-3

WA-4

WA-5

WA-6

WA-7

bestemmingsplanregels

behoud in situ; indien niet mogelijk, onderzoeksverplichting bij:
bodemingrepen dieper dan 0,30 m -Mv

behoud insitu; indien niet mogelijk, onderzoeksverplichting bij:
bodemingrepen dieper dan 0,30 m -Mv en plangebied groter dan 50 m²
en bij coupures/dijkdoorsnijdingen archeologisch onderzoek
naar de opbouw van de dijk

behoud insitu; indien niet mogelijk, onderzoeksverplichting bij:
bodemingrepen dieper dan 0,30 m -Mv en plangebied groter dan 100 m²
en bij coupures/dijkdoorsnijdingen archeologisch onderzoek
naar de opbouw van de dijk

onderzoeksverplichting bij: bodemingrepen dieper dan 0,30 m -Mv
en plangebied groter dan 1.000 m²

onderzoeksverplichting bij: bodemingrepen dieper dan 1,5 m -Mv
en plangebied groter dan 2.500 m²

onderzoeksverplichting bij: bodemingrepen dieper dan 3 m -Mv
en plangebied groter dan 2.500 m²

onderzoeksverplichting bij: bodemingrepen dieper dan 3 m -Mv
en plangebied groter dan 10.000 m²

2. Legenda van de archeologische beleidskaart.

Afbeelding: detail van Kaartbijlage 3, Archeologische beleidskaart Krimpenerwaard (2017).

² Provincie Zuid-Holland, *Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland. Regio Krimpenerwaard en Gouwestreek* (Den Haag, 2002), kaart 1.a.

³ RAAP-rapport 3168, *Archeologische beleidskaart Gemeente Krimpenerwaard, Kaartbijlage 3* (2016).

Landschappelijk

Het erf van Westvlisterdijk 64 ligt in de polder Vlist Westzijde aan de rand van twee poldergrenzen, aan de rivier de Vlist. Het veengebied van de Krimpenerwaard, waar de polder onderdeel van uitmaakt, werd vanaf de elfde tot het einde van de dertiende eeuw ontgonnen tijdens de zogenaamde ‘Grote Ontginningen’. De eerste stap in deze ontginningen was het in de elfde eeuw aanleggen van kades langs de drie rivieren in het gebied: de Lek, de Hollandsche IJssel en de Vlist. De Westvlisterdijk aan de Vlist is een dergelijke kade uit de elfde eeuw. Vervolgens werden vanaf de kades langgerekte kavels landinwaarts aangelegd die haaks op de kades waren gesitueerd. Aan de kop van de kavels werden boerderijen geplaatst.

De rivier de Vlist en de poldergrenzen zijn historisch landschappelijke lijnen van zeer hoge waarde conform de *Cultuurhistorische atlas* van de provincie Zuid-Holland. De polder waarin de boerderij is gelegen is een historisch landschappelijk vlak met een zeer hoge waarde.⁴

Boerderij en erf Westvlisterdijk 64 in de Cultuurhistorische Atlas Zuid-Holland. De blauwe lijn geeft rivier de Vlist aan, de groene lijnen de poldergrens van polder Vlist Westzijde. Het erf is gelegen in een veenontginning (lichtgroen vlak).

Afbeelding: Cultuurhistorische atlas Provincie Zuid Holland

Nederzetting / monumentaal

De boerderij met bijgebouwen maakt onderdeel uit van een verspreid polderpint dat is ontstaan in de twaalfde eeuw. Het polderlint bevindt zich in Vlist aan beide zijden van het water. Het lint heeft een zeer hoge waarde conform de *Cultuurhistorische atlas* van de provincie Zuid-Holland. De relatie tussen de bebouwing van het polderlint en het achterliggende landschap is eveneens zeer hoog.⁵ De historische boerderij is een rijksmonument, inclusief de achterliggende moderne koeienstal die aan de boerderij is verbonden.⁶ Het bestemmingsplan duidt ook de paardenstal aan als monument.⁷ De overige bijgebouwen op het erf hebben geen beschermde status. Het erf is gelegen binnen het van rijkswege beschermde dorpsgezicht ‘Vlist Uitbreiding (Bonrepas)’ (Beschermd Gezicht 1636).⁸

⁴ *Cultuur historische atlas Provincie Zuid Holland*, bereikbaar via: http://pzh.b3p.nl/viewer/app/Cultuur_historische_atlas

⁵ *Cultuur historische atlas Provincie Zuid Holland*, bereikbaar via: http://pzh.b3p.nl/viewer/app/Cultuur_historische_atlas

⁶ <https://cultureelerfgoed.nl/monumenten/37863>

⁷ Bestemmingsplan *Landelijk Gebied (voormalige gemeente Vlist)*, vastgesteld 15-12-2015, te vinden op www.ruimtelijkeplannen.nl

⁸ https://archisarchief.cultureelerfgoed.nl/Beschermd_Gezichten/BG1636/

4 DE ONTWIKKELING VAN HET ERF

4.1 Bouwfasering erf

4.1.1 Het erf ca. 1600

Het oudste object op het erf is de boerderij, deze is gesitueerd op de kop van de kavel. De boerderij dateert uit de late zestiende/ vroege zeventiende eeuw, in de voorgevel zit een steen met het jaartal 1597. De boerderij ligt op een woonheuvel met occupatie vanaf de middeleeuwen. Het pand is daarom zeer waarschijnlijk op de locatie van een voorganger gebouwd. Mogelijk heeft op de huidige locatie een boerderij gestaan sinds de ontginning van de polder.

De krukhuisboerderij is gebouwd op een L-vormige plattegrond en bestaat uit een rechthoekig hoofdvolume met een uitgebouwde kelder met opkamer. Westvlisterdijk 64 is een van de oudste voorbeelden in de Krimpenerwaard van een L-vormige boerderij.⁹ De boerderij was van oorsprong verdeeld in een woongedeelte aan de voorzijde en een bedrijfsgedeelte aan de achterzijde, van elkaar gescheiden door een brandmuur. Het voorste deel van de boerderij is iets breder dan het bedrijfsgedeelte. Aan de rechterzijde is de boerderij direct achter de brandmuur uitgebreid met een keukentravee met eigen topgevel.

Het is niet bekend welke bijgebouwen de boerderij in de zeventiende en achttiende eeuw heeft gehad. Ook is niet bekend waar de naam van de boerderij ‘Tot hier ân toe’ vandaan komt en hoe oud de naam is. De naam dateert in elk geval van voor 1900, want de naam komt voor op een kaart uit 1898 (afb. 6).

1 *De laat zestiende-eeuwse boerderij met kenmerkende L-vormige plattegrond. De boerderij ligt op een woonheuvel met occupatie vanaf de middeleeuwen.*

Foto: G.J. Dukker, 03-1994, beeldbank.cultureelerfgoed.nl

⁹ Catharina L. van Groningen, *De Krimpenerwaard* (Zwolle, 1995) p. 350.

- 2 De boerderij gezien vanaf de zuidzijde, met rechts de zijgevel van de uitgebouwde kelder met opkamer. De linker zijgevel van de stal is op de foto nog niet gepleisterd.

Foto: G.J. Dukker, 03-1994, beeldbank.cultureelerfgoed.nl

4.1.2 Het erf begin negentiende eeuw

De oudste indeling van het erf die ons bekend is, is terug te vinden op de kadastrale minuut van 1811-1832 (afb. 3). Op deze kaart is de boerderij met haar huidige plattegrond zichtbaar. Rechts en ten noordwesten van de boerderij, langs de weg, is een object op een rechthoekige plattegrond zichtbaar: een schuur. Hierachter staat een vijfhoekige hooiberg. Achter op het erf staat een tweede, kleinere schuur. Ten zuiden van de boerderij ligt een tuin. Eigenaar van het perceel is Bart Heykoop en consorten, een 'bouwman' (boer) uit Vlist. Ook het achterliggende land in de polder is in eigendom van Heykoop. Dit land bestaat uit bouwland, hooiland en weiland.¹⁰

- 3 De kadastrale minuut van 1811-1832 met het erf van Westvlisterdijk 64.

651: tuin

652: huis, erf en schuur

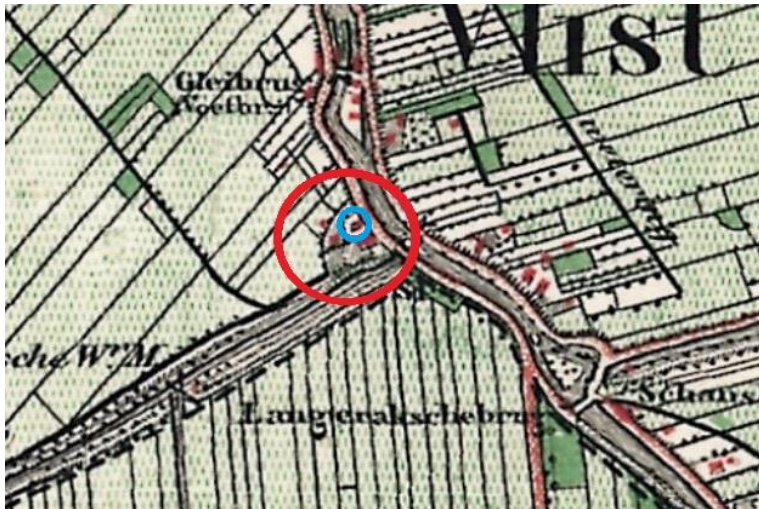
Afbeelding: Kadastrale minuut 1811-1832, Vlist, sectie A, blad 02, beeldbank.cultureelerfgoed.nl

4.1.3 Het erf eind negentiende eeuw

Eind negentiende eeuw werd de grote schuur ten noordwesten van de boerderij vervangen door de schuur die daar thans nog aanwezig is. De nieuwe schuur was ongeveer even breed als de oude schuur maar langer (afb. 5). De nieuwe schuur was gebouwd als een rechthoekige, éénlaagse schuur onder een zadeldak, waarschijnlijk gedekt met pannen. De constructie bestond uit gemetselde

¹⁰ Oorspronkelijk aanwijzende tafel 1811-1832, Vlist, sectie A, blad 018-019, beeldbank.cultureelerfgoed.nl

gevels in een rode vormbaksteen in kruisverband, een enkelvoudige grenen balklaag ondersteund door onderslagbalken met stijlen of standvinken en een gordingenkap opgebouwd uit schaarspannen. Originele vensters uit deze gevel zijn een halfrond gietijzeren stalvenster en een hooiluik met keperboog. Beide venstervormen waren gebruikelijk rond 1900. Hoewel de breedte van de nieuwe schuur overeenkwam met die van de oude schuur (afb. 5) blijkt uit het doorlopende metselwerk en de constructie dat de schuur uit 1900 nieuwbouw was en geen verlenging van de oude schuur.

- 4 Op de topografisch militaire kaart van 1876 lijkt de erfindeling uit 1811-1832 nog ongewijzigd te zijn (rode cirkel). Ten noordoosten van de boerderij is een kleine schuur zichtbaar (blauwe cirkel).

Afbeelding: www.topotijdreis.nl

- 5 De kadastrale minuut van 1811-1832 over een luchtfoto van de huidige situatie.

Op de afbeelding is zichtbaar dat de oude schuur korter was (onderste pijl) dan de schuur uit ca. 1900 (bovenste pijl). De kadastrale minuut van 1811-1832 staat bekend om haar nauwkeurigheid, het is daarom zeer waarschijnlijk dat het formaat van de oude schuur correct was ingetekend. Zichtbaar op de afbeelding is dat de omtrek van de boerderij op de foto en op de kaart exact overeenkomen.

- 6 Op de topografisch militaire kaart van 1898 lijkt een meer langwerpige schuur naast de boerderij te staan (blauwe cirkel) dan op de kaart uit 1876 (afb. 4).

De naam 'Tot hier aan toe' staat aangegeven naast de boerderij.

Afbeelding: www.topotijdreis.nl

4.1.4 *Het erf in de tweede helft van de twintigste eeuw*

Op de topografisch militaire kaarten uit de eerste helft van de twintigste eeuw blijft het erf van boerderij ‘Tot hier ân toe’ in hoofdopzet onveranderd. Pas in de tweede helft van de twintigste eeuw treden er veranderingen in.

De hooiberg achter de schuur werd in 1978 vervangen door een nieuw exemplaar (afb. 7).¹¹ De nieuwe hooiberg was zeshoekig en gemetseld in een rode machinale baksteen in halfsteensverband. De bovenzijde van de hooiberg bestond uit groene damwandplaten met een dak van hetzelfde materiaal. Rondom de hooiberg stonden drie betonnen roeden.

Achter de boerderij werd in 1984 een moderne koeienstal gebouwd (afb. 8).¹² De stal lag in het verlengde van de boerderij en had een rechthoekige plattegrond met een flauw zadeldak gedekt met asbestplaten. De constructie bestond uit gelamineerde kniespanen met gevels van metselwerk en damwandplaten. In het interieur werden moderne ligboxstallen geplaatst.

Naast de koeienstal werd in 1991 een paardenstal gebouwd.¹³ Op het terrein was Vereniging de Polderruiters gevestigd, sinds 1995 bekend onder de naam Paardenhoeve Tot Hier Ân Toe'.¹⁴ De paardenstal is opgebouwd uit tien spanen i.p.v. vijf maar is verder qua constructie en model gelijk aan de koeienstal. In de stal werden paardenboxen geplaatst. De stal werd geplaatst op de locatie waar begin negentiende eeuw een kleine schuur had gestaan (afb. 3). Het is niet duidelijk of deze schuur voor de bouw van de paardenstal werd afgebroken, of dat deze al eerder was verdwenen. Om de koeienstal vanaf het erf te kunnen betreden, werd tussen de nieuwe paardenstal en de bestaande koeienstal een éénlaags verbindingstuk aangebracht. Dit verbindingstuk werd ter plaatse van de koeienstal direct tegen de achtergevel van de boerderij geplaatst.

In 2000 is aan de noordzijde van het erf een grote binnenhal gebouwd voor de paardenhoeve ‘Tot hier ân toe’. De hal is gebouwd op een rechthoekige plattegrond met twee zadeldaken en een constructie van stalen I-profielen.

Achter de koeien- en paardenstal zijn op het erf twee sluifsilos gebouwd. Het is niet bekend wanneer deze exact zijn aangebracht. Gezien het type silo bestaande uit een gewapend betonnen plaat en twee zijwanden van gewapend beton, zijn deze silos in de tweede helft van de twintigste eeuw aangebracht.

7 De kadastrale minuut van 1811-1832 over een luchtfoto van de huidige situatie.

Op de afbeelding is zichtbaar dat de nieuwe hooiberg is gebouwd op dezelfde locatie als de hooiberg uit het begin van de negentiende eeuw, direct achter de schuur (blauwe cirkel). De huidige hooiberg is groter van formaat.

¹¹ Vriendelijke mededeling fam. Rijnveld.

¹² Vriendelijke mededeling fam. Rijnveld.

¹³ Vriendelijke mededeling fam. Rijnveld.

¹⁴ <https://tothierantoe.jimdo.com/>

- 8 Op de topografische kaart van 1989 is de rechthoekige koeienstal achter de boerderij zichtbaar (blauwe pijl).

Afbeelding: www.topotijdreis.nl

- 9 De rechthoekige paardenstal op de topografische kaart van 1995 (blauwe pijl).

Afbeelding: www.topotijdreis.nl

10. Luchtfoto van het erf kort na 2000. Rechts onder is de nieuwe binnenhal te zien. Ook zijn de boerderij, de schuur, de hooiberg, de paarden- en koeienstal en de sleufsilo's zichtbaar. Op het erf zijn meerdere paardenbakken aangebracht. Foto: verkregen via fam. Rijnveld.

4.1.5 Het erf in de eenentwintigste eeuw

Na het jaar 2000 heeft de romneyloods zijn huidige plek op het erf gekregen, dwars gesitueerd achter de sleufsilo's, ter hoogte van de koeienstal. Het erf is verder in hoofdopzet ongewijzigd gebleven. Het erf is niet meer agrarisch in gebruik maar wordt gebruikt voor de manege.

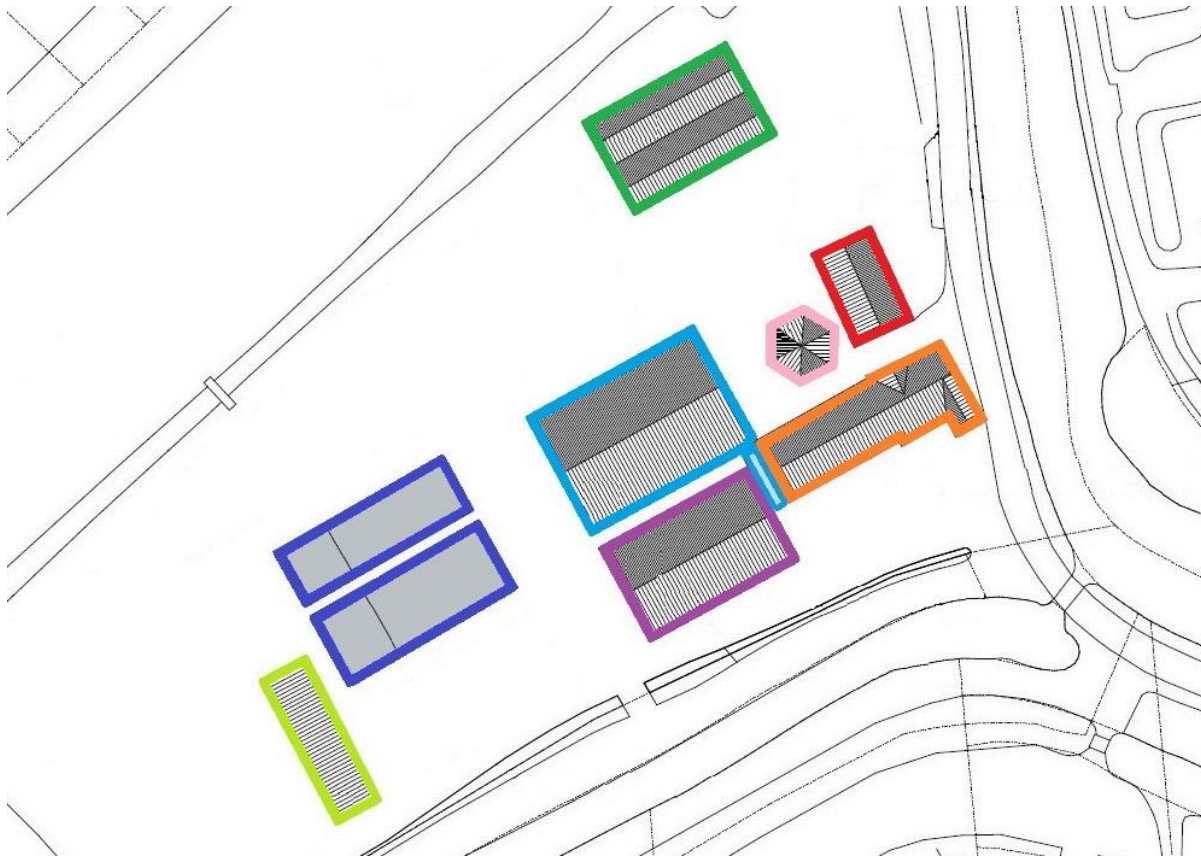

11 De meest recente topografische kaart van het erf uit 2012 (rode cirkel) met alle huidige bijgebouwen. De romneyloods is niet als gebouw ingetekend.

Afbeelding: www.topotijdreis.nl

4.1.6 Faseringskaart erf

De historische ontwikkeling van het erf aan de Westvlisterdijk 64 te Vlist leidt tot de volgende faseringstekening:

Legenda: Oranje = ca. 1600, rood = ca. 1900, roze = 1978, paars = 1984, lichtblauw = 1991, donkerblauw = tweede helft twintigste eeuw, donkergroen = 2000, lichtgroen = na 2000
 Afbeelding: Bureau Helsdingen op onderlegger Verstoep bv.

4.2 Bouwfasering bijgebouwen

In deze paragraaf wordt bij bouwfasering van de bijgebouwen op het erf besproken. De boerderij, die ongewijzigd blijft, valt hier buiten beschouwing.

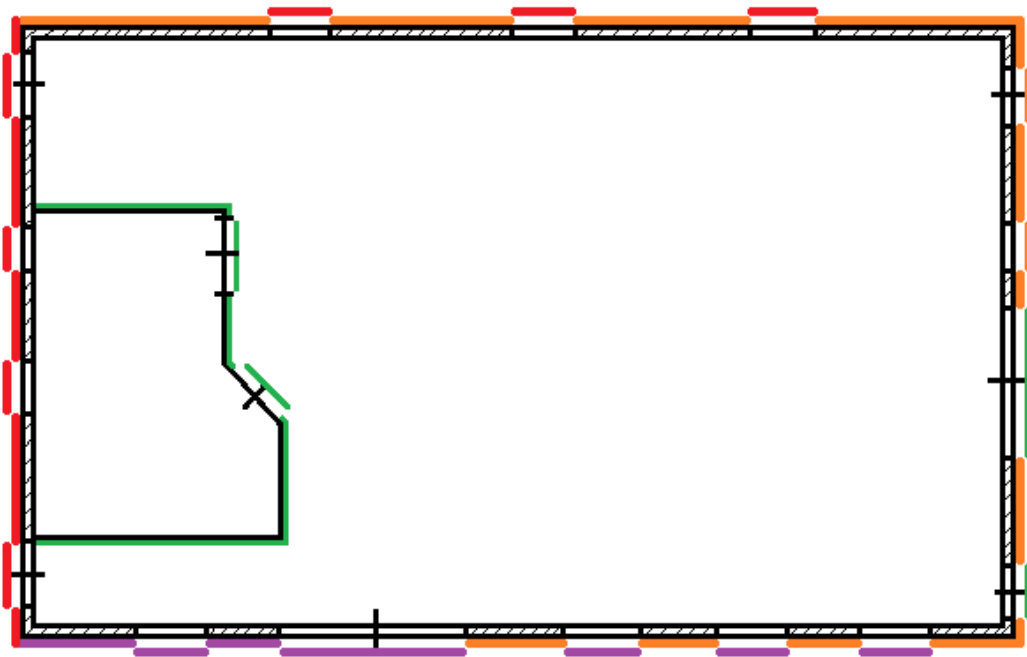
4.2.1 Schuur

De rechthoekige gemetselde schuur naast de boerderij dateert op basis van de vormgeving uit ca. 1900. Vermoedelijk in de jaren 50 van de twintigste eeuw is de noordwestgevel (achtergevel) van de schuur vervangen. De eerste bouwlaag is hierbij uitgevoerd in rode, machinale bakstenen in halfsteensverband met een cementvoeg. De topgevel is uitgevoerd in groene damwandplaten. In de gevel werden op de uiteinden twee houten staldeuren geplaatst met hiertussen twee hergebruikte gietijzeren stalvensters. De indeling duidt op een nog agrarisch gebruik van de schuur. De stalvensters waren van een model dat begin twintigste eeuw werd toegepast, maar zijn niet van hetzelfde model als het oorspronkelijke gietijzeren stalvenster in de voorgevel. In de rechter zijgevel van de schuur werden gelijktijdig drie hergebruikte, gietijzeren stalvensters geplaatst van hetzelfde type als de vensters in de achtergevel. Zij vervingen oudere stalvensters.

Na het vervangen van de achtergevel werd het achterste deel van de linker zijgevel van de schuur vervangen. In dit deel van de gevel werd een brede garagedeur en een betonnen stalvenster aangebracht. Het betonnen stalvenster maakt het mogelijk dit geveldeel op de jaren 50 (na de achtergevel) of de jaren 60 te dateren. Ook in het originele metselwerk van voorste deel van de linker zijgevel werden drie betonnen stalvensters geplaatst.

In de voorgevel van de schuur zijn brede schuifdeuren geplaatst en is een staldeur toegevoegd die hier niet oorspronkelijk aanwezig was. Het is niet duidelijk wanneer deze elementen zijn toegevoegd. Ook is in het interieur een opbergruimte aangebracht tegen de achtergevel waar zadels kunnen worden opgeborgen. Deze aftimmering dateert uit de tweede helft van de twintigste eeuw, het is niet duidelijk exact wanneer.

Het zadeldak van de schuur was van oorsprong gedekt met pannen. Het is niet bekend wanneer de pannen zijn vervangen voor asbestplaten.

Faseringsplattegrond schuur. Rechts de voorgevel aan de zijde van de boerderij. Oranje = bouwfase ca. 1900, rood = bouwfase jaren 50, paars = bouwfase jaren 50/ 60, groen = onbekend. Het noorden bevindt zich linksboven. Tekening: Bureau Helsdingen

4.2.1 Overige bijgebouwen

Het exterieur van de hooiberg naast de schuur dateert uit de bouwtijd (1978). Het interieur van de begane grond is echter aangepast door de plaatsing van paardenboxen na de bouwtijd en het aanbrengen van enkele tussenwanden. Deze aanpassingen zijn gemaakt voor de manege, vermoedelijk in de jaren 90.

Voor de overige bijgebouwen geldt dat zij geen noemenswaardige veranderingen hebben ondergaan sinds de bouw (koeienstal, paardenstal, silo's, binnenhal en romneyloods).

5 BESCHRIJVING ERF MET BIJGEBOUWEN

5.1 Het erf

Het erf van de boerderij ‘Tot hier ân toe’ bestaat uit de boerderij (het hoofdgebouw) en diverse bijgebouwen (afb. 6). Het erf is trapeziumvormig en steekt aan de noordoostzijde iets uit naar de weg toe. Het erf wordt aan de voorzijde (noordoosten) ontsloten door de Westvlisterdijk met daarachter de Vlist, aan de noordwest- en zuidoostzijde door sloten, en aan de zuidwestzijde door een pad dat het erf van de achterliggende polder scheidt (afb. 1).

1. Het erf van boerderij ‘Tot hier ân toe’ (lichtblauw kader). Met rode pijlen zijn de toegangen tot het erf aangegeven en het pad vanaf het erf naar het achterliggende land.

Het erf is op twee plaatsen toegankelijk vanaf de Westvlisterdijk: een zuidelijke entree tussen de boerderij en de naastgelegen schuur, bestaande uit een grindpad, en een brede, betegelde oprit ten noorden van de schuur. Het erf is tevens toegankelijk via een smal dijkje ten zuidoosten van het erf. Een pad leidt vanaf de achterzijde van het erf naar het achterliggende land (afb. 1).

De entree direct naast de boerderij leidt langs de boerderij tot aan de voorzijde van de paardenstal, met ten noordwesten van het pad de negentiende-eeuwse schuur en de hooiberg (afb. 3). De brede entree ten noorden van de negentiende-eeuwse schuur kon worden gebruikt voor landbouwverkeer en kwam uit aan de achterzijde van het erf. Via de noordelijke entree komt men uit op het betegelde erf aan de noordzijde, grenzend aan de schuur, de hooiberg, de paardenstal, paardenbak en binnenhal (afb. 4). De achterzijde van het erf, achter de paarden- en koeienstal, kenmerkt zich door minder bebouwing dan de voorzijde van het erf en openheid richting de achterliggende polders. Hier staan twee betonnen sleufsilo's, een romneyloods en een tweede paardenbak (afb. 5). In de zuidoostelijke hoek van het erf is een tuin naast de boerderij.

2 *Het erf van de boerderij 'Tot hier en toe' is gelegen aan de Westvlisterdijk, aan de rivier de Vlist.*

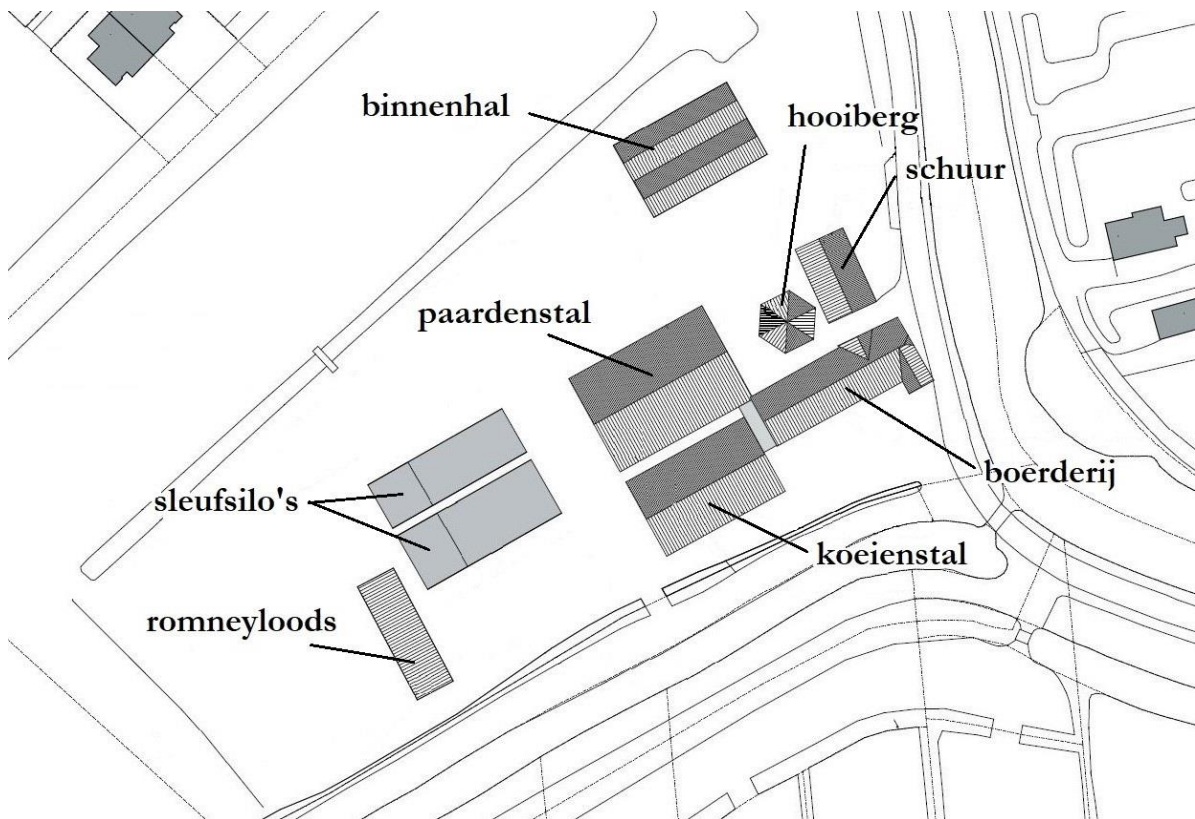
3 *De toegang tot het erf tussen de boerderij (links) en de schuur (rechts). Het grindpad leidt tot de paardenstal naast de boerderij, met rechts de schuur en de hooiberg.*

4 *De brede oprit tot het erf, gezien richting de Westvlisterdijk. Rechts de paardenstal en de schuur, links de binnenhal voor paarden en een paardenbak.*

5 Het achterste deel van het erf kenmerkt zich door openheid en weinig bebouwing. Hier staan twee betonnen sleufsilo's, een romneyloods en een paardenbak (loods en paardenbak niet op foto). Op de foto zijn de achterzijde van de paarden- en koeienstal zichtbaar en helemaal links de binnenhal aan de weg.

6. Hoofd- en bijgebouwen op het erf. De paardenbakken zijn niet op de tekening aangegeven. Tekening: Verstoep BV, bewerkt door Bureau Helsdingen.

Ten zuidoosten van de boerderij, in de zichtlijn vanaf het erf richting de polder, staat wipmolen 'De Bachtenaar' uit 1714 (RM 9019). De oudste molen op deze locatie werd gebouwd in 1487 en bemaalde de polder Bergambacht (ten zuiden van polder Vlist Westzijde) op de Vlistboezem. Tot 1879 maakte 'De Bachtenaar' deel uit van een gang molens die uitmaalden via de Vlist op de Hollandse IJssel.¹⁵ De molen maakt geen onderdeel uit van het erf maar ligt wel in de directe zichtlijn.

¹⁵ <https://www.molendatabase.nl/nederland/molen.php?nummer=1124>

7 *Wijpmolen 'De Bachtenaar' achter het erf van Westvlisterdijk 64, gezien vanaf het erf.*

5.2 De boerderij

De rijksmonumentale boerderij 'Tot hier ân toe' is een traditionele krukhuisboerderij zoals deze kenmerkend zijn in de Krimpenerwaard en de Vijfheerenlanden. De boerderij heeft een L-vormige plattegrond, bestaande uit een rechthoekig hoofdvolume onder een zadeldak met een uitgebouwde kelder met opkamer onder een zadeldak aan de zuidwestzijde van de boerderij (afb. 8). De opkamer heeft in de voorgevel slechts één venster, zoals dit gebruikelijk is in de Krimpenerwaard. In de Vijfheerenlanden is de opkamer meestal twee vensters breed. Westvlisterdijk 64 is een van de oudste L-vormige boerderijen in de Krimpenerwaard, het type werd gebouwd tot in de achttiende eeuw.¹⁶

De nok van het hoofdvolume bevindt zich haaks op de weg, met zowel aan de voor- als de achterzijde van het dak een wolfseind. De nok van de uitgebreide kelder met opkamer is evenwijdig aan de weg. Het dak van de boerderij is gedekt met riet met op de nok vorstpannen. In het linker dakvlak van het hoofdvolume zijn twee dakvensters aangebracht. Zowel de voor- als de linkerzij- en de achtergevel van de boerderij zijn gepleisterd, de rechter zijgevel aan de erfzijde is gemetseld in gele IJsselstenen in kruisverband.

De boerderij bestaat uit het voormalige woongedeelte aan de voorzijde van de boerderij en het voormalige bedrijfsgedeelte aan de achterzijde, van elkaar gescheiden door een brandmuur. In de eerste travee achter de brandmuur is een uitgebouwde keukentravee aangebracht: een van het bedrijfsgedeelte afgescheiden keuken met een eigen gevel en zadeldak met wolfseind (afb. 9). De boerderij heeft tegenwoordig geen agrarische functie meer en is verdeeld in twee woningen. De eerste woning bevindt zich in het voorste deel van de boerderij, inclusief de keukentravee, de tweede woning is in de voormalige stal aan de achterzijde.

De voorgevel van de boerderij heeft een negentiende-eeuwse vensterindeling met zes- en negenruitsschuifvensters en een voordeur met gietijzeren roosters en een bovenlicht met levensboom. Ook in de rechter zijgevel van het voormalige woongedeelte is de negentiende-eeuwse vensterindeling bewaard gebleven in de keukentravee. In de linker zijgevel van het woongedeelte zijn ten behoeve van daglichttoetreding in de twintigste eeuw nieuwe, brede vensters geplaatst. Het onderscheid tussen het voormalige woongedeelte en bedrijfsgedeelte is in de linker zijgevel nog goed te zien. Ter plaatse van de tweede woning zijn liggende zesruitsvensters, vormgegeven als stalvensters, aangebracht. Ook zijn hier, in dezelfde stijl, dubbele openslaande deuren aangebracht voor de tweede woning. In de rechter zijgevel van de tweede woning zijn historisch vormgegeven

¹⁶ Catharina L. van Groningen, *De Krimpenerwaard* (Zwolle, 1995) p. 350.

negenruitsvensters aangebracht, en een loggia ter plaatse van de toegang tot de tweede woning. Tegen de achtergevel staat een verbindingstuk tussen de paarden- en de koeienstal. Boven de aansluiting met de koeienstal zijn twee vierruitsvensters (afb. 12).

Omdat de boerderij geen onderdeel uitmaakt van de huidige verbouwingsplannen van het erf is de boerderij niet nader onderzocht. In het interieur van de tweede woning zijn tegen de binnenzijde van de achtergevel geen aanpassingen te zien ten gevolge van het plaatsen van het verbindingstuk tegen de achtergevel (afb. 14). De aansluiting van het verbindingstuk tegen de boerderij wordt besproken in paragraaf 5.5 en 5.6.

- 8 *De voorgevel van boerderij 'Tot hier en toe' gezien vanaf de overzijde van de Vlist. De boerderij is een traditionele krukhuisboerderij zoals deze kenmerkend zijn voor de Krimpenerwaard. De gevel is gepleisterd, de venster-indeling met luiken dateert uit de negentiende eeuw. Het dak van de boerderij is gedekt met riet met op de nok vorstpannen.*

- 9 *De rechter zijgevel van de boerderij – aan de erfzijde – is gemetseld in gele IJsselstenen in kruisverband. De gevel is voorzien van een gecementeerde plint. De keukentravee heeft een met riet gedekt zadeldak met wolfseind. In de keukentravee twee zesruits schuifvensters gelijk aan de voorgevel.*

- 10 *In de gevel van het voormalige bedrijfsgedeelte is een loggia aangebracht. In dit deel van de gevel zijn andere vensters toegepast dan in het voorhuis, namelijk negenruitsvensters zonder schuifgedeelte. Deze zijn vermoedelijk gemaakt toen het achterhuis werd omgevormd tot woning.*

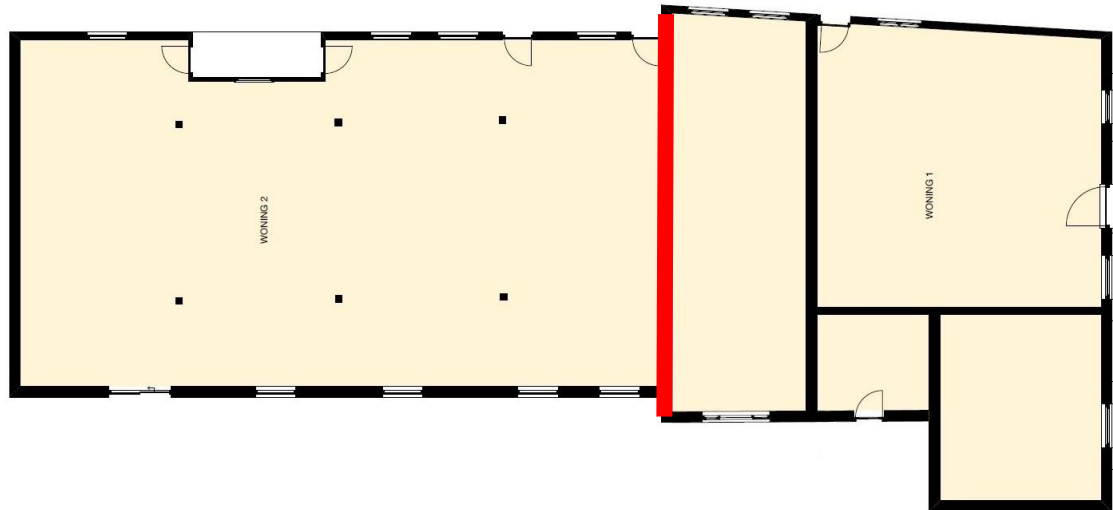

- 11 *De gehele linker zijgevel van de boerderij is gestuukt. Op regelmatige afstand van elkaar zijn dubbele horizontale strepen aangebracht waarmee natuurstenen blokken worden gesuggereerd. Op een foto uit 1994 is zichtbaar dat de zijgevel van de kruk slechts ten dele is gestuukt en de zijgevel van het hoofdvolume niet (afb. 2, p.10).*

- 12 *Tegen de achtergevel van de boerderij is een verbindingstuk gebouwd waarmee men vanaf de paardenstal de koeienstal kan bereiken.*

De aansluiting van de stal op de boerderij wordt besproken in paragraaf 5.5.

13. *Plattegrond van de begane grond van de boerderij met rechts de voorgevel. De eerste woning bevindt zich rechts van de rode streep, in het oude voorhuis en de voormalige keukentravee. Tekening: Verstoep BV*

14 *De achterzijde van de boerderij, links van de rode lijnen, gezien vanuit de tweede woning van de boerderij. De bouw van het verbindingsstuk van de koeienstal heeft geen effect gehad op de constructie of het interieur van de boerderij.*

5.3 Schuur

Ten noordwesten van de boerderij, rechts op het erf, staat een éénlaagse schuur op een rechthoekige plattegrond onder een zadeldak. De nok is evenwijdig aan de weg. De gevels van de schuur zijn gemetseld in zowel rode vormbaksteen in kruisverband als machinale stenen in halfsteensverband, het dak is gedekt met asbestplaten (afb. 15).

In de kopse gevel aan de erfzijde (de voorgevel) is gemetseld in rode vormbakstenen in kruisverband. In de gevel zijn drie vensteropeningen aanwezig uit de bouwtijd: een houten mestdeur onder een anderhalfsteens getoogde rollaag, een halfronde gietijzeren stalvenster onder een halfsteense rollaag, en op de verdieping een tweelichtvenster met een bovenlicht in de vorm van een keperboog, eveneens onder een halfsteense rollaag.

Links in de voorgevel is na de bouwtijd een tweede mestdeur aangebracht. Hiervoor is het metselwerk van de gevel behakt. De mestdeur is niet getoogd en heeft geen rollaag. Het betreft een houten deuren met ijzeren gehengen. Centraal in de gevel zijn na de bouwtijd dubbele schuifdeuren aangebracht. Aan bouwsporen in het metselwerk is te zien dat links van deze deuren in het verleden waarschijnlijk een andere opening aanwezig was.

- 15 *De rechthoekige, gemetselde schuur naast de boerderij. De nok is evenwijdig aan de weg, het dak is gedekt met asbestplaten. Het dak is voorzien van bakgoten.*

- 16 *De voorgevel van de schuur aan de erfzijde. De gevel is gemetseld in rode machinaal gevormde bakstenen in kruisverband. Langs de dakrand twee eenvoudige, houten windveren.*

- 17 *De houten mestdeur met getoogd kozijn en de getoogde, anderhalfsteense rollaag dateert uit de bouwtijd van de schuur. Het kozijn is met pen- en gatverbindingen in elkaar gezet, de deur is voorzien van ijzeren hang- en sluitwerk, zoals duimen en gebengen en een klinkstel.*

- 18 *Het stalvenster in de kopse gevel. Het halfronde kozijn is van hout, de roeden zijn van gietijzer. Het venster is voorzien van een betonnen onderdorpel en een halfsteense rollaag. Het bevindt zich origineel in de gevel.*

- 19 *Op de verdieping een tweelichtvenster met tussenstijl en houten luiken uit de bouwtijd. Het venster heeft een bovenlicht in de vorm van een keperboog onder een halfsteense rollaag. Het bovenlicht was open ten behoeve van ventilatie. Het kozijn is in elkaar gezet met pen en gatverbindingen, de luiken hangen aan hand gesmede ijzere gebengens op duimen.*

- 20 *De dubbele schuifdeuren aan een ijzeren rails dateren uit de tweede helft van de twintigste eeuw. Links en boven de deuren zijn inboetingen zichtbaar in het metselwerk in de vorm van een lichtere baksteen. Waarschijnlijk bevond zich hier een oudere toegang tot de schuur vóór het aanbrengen van de dubbele deuren. Het sluitwerk van de deuren is hergebruikt, dit is een sluitwerk afkomstig van een boerenwagen.*

- 21 *Links in de gevel is na de bouwtijd een tweede mestdeur aangebracht. Het metselwerk aan weerszijden van de deur is behakt en boven het venster is geen rol-laag.*
De deur betreft een rechte, houten deur met machinaal vervaardigd verzinkt ijzeren hang- en sluitwerk. De toegang dateert vermoedelijk uit het midden van de twintigste eeuw.

De gevel aan de wegzijde, de rechter zijgevel, is net als de voorgevel gemetseld in een rode vormbaksteen in kruisverband. In de gevel zijn drie gietijzeren stalvensters met betonnen onderdorpels. Dit zijn stalvensters van een ander type dan het stalvenster in de voorgevel. Rondom de vensters zijn inboetingen zichtbaar (afb. 23). Vermoedelijk waren hier oorspronkelijk stalvensters van een ander type toegepast, mogelijk het type dat zich nu nog in de kopse gevel bevindt. In de gevel zijn onder de dakrand ijzeren muurankers zichtbaar die verbonden zijn met de houten balken van de draagconstructie.

- 22 *De gevel aan de straatzijde, gemetseld in dezelfde steen als de kopse gevel aan de erfzijde.*
Langs de bovenzijde van het metselwerk zijn ijzeren muurankers zichtbaar.

- 23 Eén van de drie gietijzeren stalvensters in de gevel met betonnen onderdorpel.

Rondom het venster zijn inboetingen zichtbaar in het metselwerk, dit is ook het geval bij de andere twee vensters. Het gietijzeren stalvenster is bovendien net te klein voor de opening: de rand rondom het kozijn hoort in het metselwerk te zijn geklemd maar is nu zichtbaar.

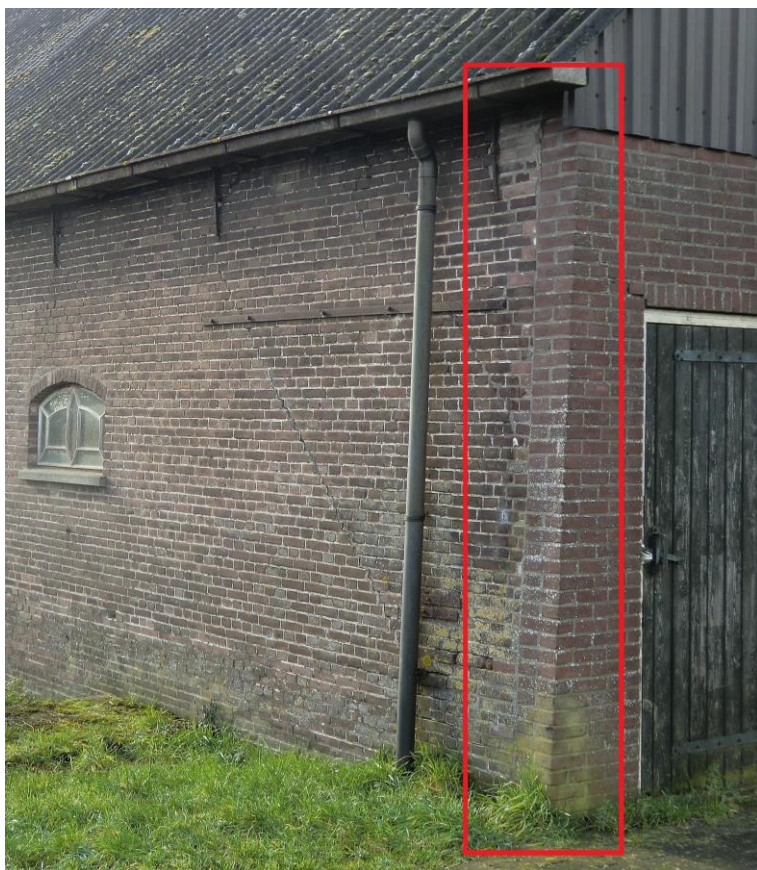
Rechts van het venster is echter een oorspronkelijke hoekoplossing in het metselwerk zichtbaar. In de gevel zaten dus wel (stal-)vensters, maar niet de huidige. De vensters zijn vermoedelijk gelijktijdig met het metselen van de achtergevel geplaatst, waar eenzelfde type venster is toegepast.

800 250 21,-	350 485 4,- 4,- 410 520 4,5 5,- 400 590 5,5 6,5	560 720 9,5 11,5 615 785 8,- 9,5																																																						
Nr. 15.	Nr. 16.	Nr. 17.																																																						
<table> <tr> <th>Hoogte</th> <th>Breedte</th> <th>Vast</th> <th>Tuum</th> <th>Brace</th> <th>halve</th> </tr> <tr> <td>625</td> <td>700</td> <td>1</td> <td>10,5</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Hoogte	Breedte	Vast	Tuum	Brace	halve	625	700	1	10,5			<table> <tr> <th>Hoogte</th> <th>Breedte</th> <th>Vast</th> <th>Tuum</th> <th>Brace</th> <th>halve</th> </tr> <tr> <td>520</td> <td>850</td> <td>13,5</td> <td>16,5</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>600</td> <td>1000</td> <td>16,-</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>690</td> <td>1150</td> <td>23,-</td> <td>24,-</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Hoogte	Breedte	Vast	Tuum	Brace	halve	520	850	13,5	16,5			600	1000	16,-				690	1150	23,-	24,-			<table> <tr> <th>Hoogte</th> <th>Breedte</th> <th>Vast</th> <th>Tuum</th> <th>Brace</th> <th>halve</th> </tr> <tr> <td>650</td> <td>910</td> <td>17,-</td> <td>19,-</td> <td>19,-</td> <td>19,-</td> </tr> <tr> <td>700</td> <td>910</td> <td>18,-</td> <td>19,5</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Hoogte	Breedte	Vast	Tuum	Brace	halve	650	910	17,-	19,-	19,-	19,-	700	910	18,-	19,5		
Hoogte	Breedte	Vast	Tuum	Brace	halve																																																			
625	700	1	10,5																																																					
Hoogte	Breedte	Vast	Tuum	Brace	halve																																																			
520	850	13,5	16,5																																																					
600	1000	16,-																																																						
690	1150	23,-	24,-																																																					
Hoogte	Breedte	Vast	Tuum	Brace	halve																																																			
650	910	17,-	19,-	19,-	19,-																																																			
700	910	18,-	19,5																																																					
Het gewicht is niet verbindend.																																																								
schalen in m. stb.																																																								

- 24 Detail van een catalogusblad uit 1921 van Bekking en Bongers te Ulfst. Stalvensters konden begin twintigste eeuw uit een catalogus worden besteld. Het middelste stalvenster is het type dat tegenwoordig is toegepast in de schuur.

Afbeelding: P. Bot, Vademecum historische bouwmaterialen, installaties en infrastructuur (Alphen aan de Maas, 2009) p. 310.

De tweede kopse gevel (de achtergevel) is gemetseld in een rode, machinale steen in halfsteensverband. De gevel van de verdieping bestaat uit grijze damwandplaten. De gevel is symmetrisch opgebouwd met aan weerszijden twee houten mestdeuren en in het midden twee gietijzeren stalvensters gelijk aan de stalvensters in de lange gevel aan de wegzijde. De huidige gevel verving de originele gevel van de schuur, het is niet duidelijk waarom deze is afgebroken. De muurankers in de huidige gevel zijn waarschijnlijk hergebruikt uit de oude gevel.

- 25 *De overgang van de rechter zijgevel (links) naar de achtergevel aan de noordwestzijde (rechts). Het metselwerk van rond 1900 is afgebakt en tegen de schuur is een nieuwe gevel in machinale stenen in halfsteensverband gemetseld (rood kader).*

- 26 *Het onderste deel van de achtergevel bestaat uit metselwerk, terwijl het bovenste deel uit is uitgevoerd in grijze damwandplaten. De gevel is symmetrisch van opzet, met aan de uiteinden twee mest-deuren en in het midden twee gietijzeren stalvensters. Schuin boven het linker stalvenster is een ronde opening in het metselwerk zichtbaar, vermoedelijk aangebracht voor ventilatie of een installatie.*

- 27 *Detail van het rechter stalvenster. Dit stalvenster is van hetzelfde type als de stalvensters in de rechter zijgevel. Waarschijnlijk zijn alle vensters gelijktijdig aangebracht. In deze gevel zijn de stalvensters wel correct in de gevel geplaatst (in tegenstelling tot de rechter zijgevel).*

Het voorste deel van de linker zijgevel is gemetseld in rode vormbakstenen in kruisverband, gelijk aan de voorgevel, het achterste deel in rode machinale stenen in halfsteensverband. Het jongste deel is niet tegelijkertijd met de achtergevel gemetseld: het betreft twee aparte bouwfases waarbij het metselwerk van de linker zijgevel jonger is dan het metselwerk van de achtergevel (afb. 29).

In de linker zijgevel zijn tegelijkertijd met het nieuwe metselwerk vier betonnen stalvensters geplaatst en een brede garagedeur. Drie van de stalramen zijn in het oude metselwerk van rond 1900 geplaatst.

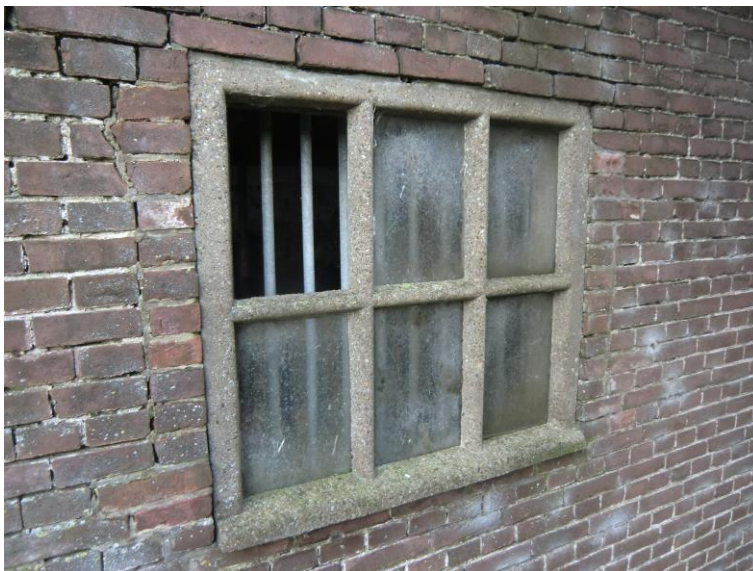

- 28 *De linker zijgevel van de schuur, deels achter een silo op het erf. Rechts het jongste metselwerk, rechts het donkerdere metselwerk van rond 1900. In de gevel bevinden zich vier betonnen stalvensters, waarvan één in het nieuwe metselwerk en drie in het bestaande metselwerk, en een brede garagedeur.*

- 29 *Detail van de bovenstaande foto. Het nieuwe deel van de linker zijgevel (rechts) sluit aan op de al bestaande achtergevel (rechts) en is niet behakt. Dit duidt erop dat de linker zijgevel tegen de al bestaande achtergevel is gemetseld.*

Het betonnen stalvenster is gelijk met het metselen van de gevel aangebracht.

- 30 *Eén van de drie betonnen stalvensters in het oudere metselwerk van de schuur. Mogelijk bevonden hier zich voorheen al oudere stalvensters. In de kozijnen zijn glazen ruiten geplaatst.*

De houten constructie van de schuur bestaat uit twee lange onderslagbalken met dwars daarop een enkelvoudige balklaag. De uiteinden van de enkelvoudige balklaag zijn met muurankers bevestigd aan de gevel. De onderslagbalken worden tegenwoordig ondersteund door stempels, hier zullen in het verleden stijlen of standvinken hebben gestaan.

Het metselwerk van de schuur is aan de binnenzijde gestuukt. De vloer bestaat uit een gestorte betonnen vloer. Tegen de achtergevel van de schuur is aan de binnenzijde een ruimte afgebakend met multiplexplaten. Hier worden onder andere zadels voor de manege opgeslagen.

Via een houten trapladder en een opening in de verdiepingsvloer bereikt men de zolder van de schuur. De grenen gordingenkap bestaat uit drie schaarspanten met een overgekepte balk. In de lengterichting van de kap zijn door de huidige eigenaren diagonaal windschoren aangebracht om de stijfheid van de kap te vergroten.¹⁷ Boven de panlatten is riet aangebracht ter isolatie en tegen het doorregenen van het oorspronkelijke pannendak. Daarboven liggen de huidige asbestplaten. Deze constructie wijst er op dat het dak van oorsprong met dakpannen was gedekt.

¹⁷ Vriendelijke mededeling dhr. Rijneveld.

Zowel de begane grond als de verdieping is tegenwoordig in gebruik als opslag.

- 31 *Het interieur van de schuur gezien richting de voorgevel. De constructie bestaat uit twee lange onderslagbalken met hierboven een enkelvoudige balklaag. Stempels ondersteunen de onderslagbalken. In het interieur is een betonnen vloer gestort.*

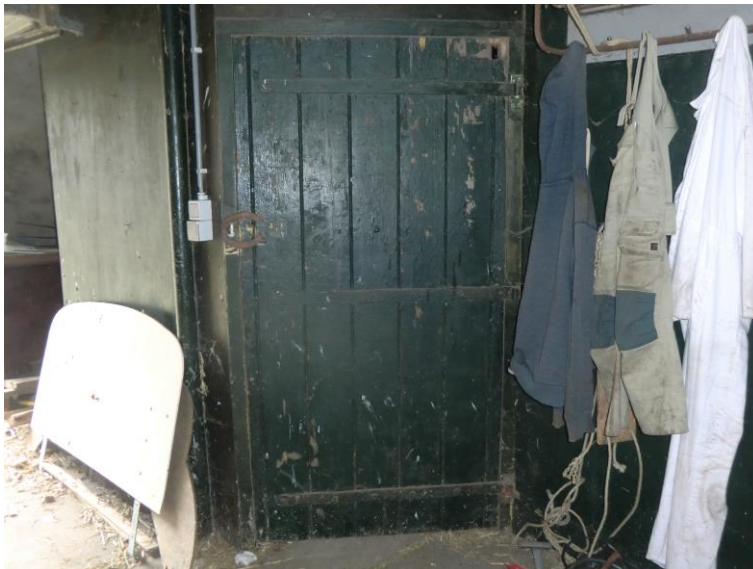
- 32 *De balken van de enkelvoudige balklaag zijn op diverse plekken aan elkaar verbonden met een schuine lipllas (langs gele lijn).*

- 33 *Het metselwerk van de gevel is aan de binnenzijde gestuukt. Dit heeft deels losgelaten.*

- 34 *De opslagruimte tegen de achtergevel bestaat uit multiplexplaten. Rechts de houten laddertrap tegen een van de onderslagbalken. De verdieping is te bereiken via een kleine opening in de houten zoldervloer.*

- 35 *In de wand van de opslagruimte is een houten staldeur die ouder is dan de wand. Mogelijk is dit een oude mestdeur van de schuur die hier is bergebruikt.*

- 36 *De gordingenkap bestaat uit drie schaarspanten met overgekepte balken. Op de panlatten is een laag riet aangebracht. De foto is genomen richting de voor-gevel, de keperhoog in de voorgevel is goed zichtbaar.*

5.4 Hooiberg

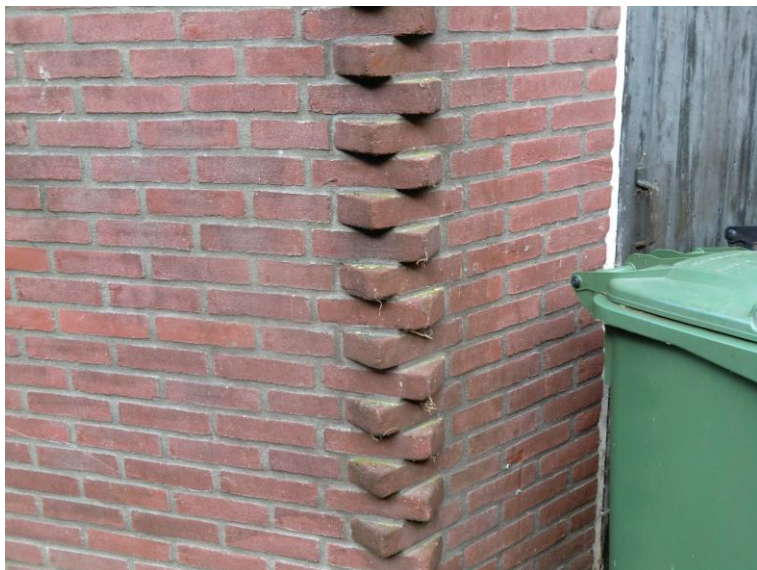
Achter de schuur staat een hooiberg uit 1978 op de locatie van een oudere hooiberg. De eerste bouwlaag van de zeshoekige hooiberg is gemetseld in een rode machinale baksteen in halfsteensverband. Op de hoeken van het metselwerk zijn de bakstenen niet behakt maar steken zij door (afb. 39). De tweede bouwlaag van de hooiberg bestaat uit groene damwandplaten met hierboven een zeshoekig tentdak. Naast de hooiberg staan twee betonnen roeden. In het verleden stonden hier drie roeden om de constructie van de kap te kunnen tillen. In de gevel van de eerste bouwlaag zijn verschillende enkele en dubbele houten deuren toegepast en betonnen drieruitsvensters.

- 37 *De zeshoekige hooiberg achter de schuur staat op de locatie waar begin negentiende eeuw, en mogelijk al eerder, een hooiberg stond. De eerste bouwlaag is gemetseld in rode machinale stenen in halfsteensverband, de verdieping en de kap bestaan uit stalen damwandplaten.*

- 38 *De hooiberg met hierachter de voor-gevel van de schuur.*

- 39 *Op de zes hoeken is het metselwerk van de eerste bouwlaag niet behakt maar steken de verschillende rijen uit het metselwerk. Deze wijze van hoeken metselen is typerend voor de jaren 70.*

- 40 *In de gevels van de eerste bouwlaag zijn betonnen drieruitsvensters geplaatst met betonnen kozijnen.*

- 41 *De tweede bouwlaag is met ijzeren beugels aan de betonnen roeden verbonden en kon omhoog worden getild.*

- 42 *Bovenop de roeden zijn metalen ka-
trollen. Met behulp van een lier kon
de kap omhoog en omlaag worden
getakeld.
Omdat een roede ontbreekt, evenals
de kabels en de lier, is de kap niet
meer beweegbaar.*

In de hooiberg is een verdiepingsvloer aangebracht. De constructie van de vloer bestaat uit een twee ijzeren I-profielen waartussen houten balken zijn geplaatst met hierboven de houten vloerplanken. De binnenzijde van de gevel is afgewerkt met kalkzandsteen, de vloer bestaat uit beton. Op de begane grond zijn na de bouwtijd paardenboxen aangebracht en is een kleine ruimte afgescheiden waar zadels worden opgeslagen. De verdieping is niet van binnenuit toegankelijk, deze staat tegenwoordig leeg en is niet meer in gebruik voor de opslag van hooi.

- 43 *De begane grond van de hooiberg.
Hier zijn tegenwoordig paarden-
boxen in aangebracht.*

- 44 *De constructie van de verdiepingsvloer bestaat uit ijzeren I-profielen. Hiertussen zijn houten balken geplaatst.*

- 45 *Een deel van de hooiberg is afgescheiden van de open ruimte, hier worden zadels opgeslagen.*

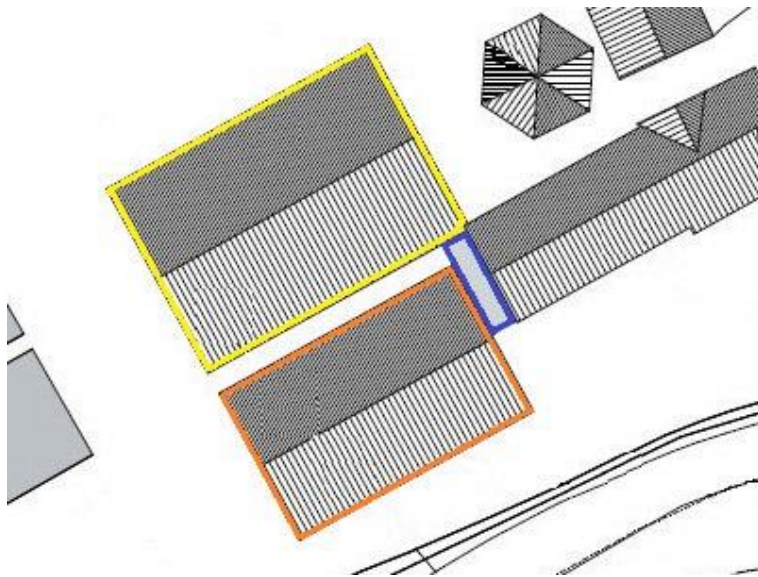
5.5 Koeienstal

Achter de boerderij staat de koeienstal uit 1984. De stal is met een tussenstuk verbonden met de naastgelegen paardenstal. Dit tussenstuk is vermoedelijk pas aangebracht met de bouw van de paardenstal in 1991, waardoor de toegang tot de koeienstal vanaf het erf werd geblokkeerd (afb. 46). Dit tussenstuk is direct tegen de achtergevel van de boerderij geplaatst, maar is niet intern met de boerderij verbonden. De gevels van het tussenstuk zijn gemetseld in een rode machinale steen in halfsteensverband, het zadeldak is gedekt met asbestplaten.

De stal uit 1984 heeft een rechthoekig oppervlak met een flauw zadeldak. Het zadeldak is gedekt met asbestplaten met bovenin de nok een lichtstraat bestaande uit halfronde plastic platen. Het dak is voorzien van twee bakgoten langs de lange gevels. De voor- en linker zijgevel van de stal zijn gemetseld in een rode, machinale steen in halfsteensverband. De eerste bouwlaag van de achtergevel bestaat uit metselwerk gelijk aan het metselwerk van de overige gevels, de bovenste helft van de gevel is opgebouwd uit groene damwandplaten. De rechterzijde van de stal is open en heeft geen gevelwand.

In de voorgevel van de stal is een opening gemaakt ter plaatse van de aansluiting op het verbindingstuk en bestaat verder uit schoon metselwerk. In de linker zijgevel is tussen de

bovenzijde van het metselwerk en de onderkant van de dakrand een opening van ca. 40 cm opengelaten voor ventilatie van de stal. In de gevel zijn twee eenvoudige dubbele houten deuren aangebracht. De achtergevel heeft centraal in het midden hoge, brede deuren van damwandplaten die uitkwamen op de voergang en aan weerszijden twee lagere dubbele mestdeuren.

- 46 *De ligging van de koeienstal (oranje) en paardenstal (geel) achter de boerderij. De voorzijde van de koeienstal is via de paardenstal bereikbaar via een tussenstuk (blauw). Het tussenstuk is direct tegen de achtergevel van de boerderij geplaatst.*

- 47 *De rechter zijgevel van het tussenstuk met links de koeienstal en rechts de boerderij. Het tussenstuk is direct tegen de achtergevel van de boerderij geplaatst. Het tussenstuk is gemetseld in een rode machinale baksteen, het zadeldak is gedekt met asbestplaten. Tussen het metselwerk en het dak is ruimte opengelaten ter ventilatie. Hier is een plastic plaat tegenaan geplaatst. Het dak is voorzien van een bakgoot.*

- 48 *Detail van de aansluiting van het metselwerk van het tussenstuk op de achtergevel van de boerderij. Het metselwerk van het tussenstuk is direct tegen de gepleisterde gevel van de boerderij gemetseld.*

- 49 *Langs de rand van het dak zijn loodslabben tegen het pleisterwerk van de achtergevel van de boerderij bevestigd. Dit om een waterdichte aansluiting met het dak te creëren.*

- 50 *De voorgevel van de koeienstal uit 1984 bestaat uit schoon metselwerk. Het zadeldak is gedekt met asbestplaten met bovenin de nok een lichtstraat.*

- 51 *De linker zijgevel (rechts) en achtergevel van de stal (links). In de zijgevel is tussen het metselwerk en het dak een ruimte opgelaten t.b.v. de ventilatie van de stal.*

- 52 *De eerste bouwlaag van de achtergevel is gemetseld, de topgevel bestaat uit groene, metalen damwandplaten. Ook de hoge, brede schuifdeuren bestaan uit damwandplaten. Deze komen uit op de voergang.*

- 53 *De rechterzijde van de koeienstal (rechts op de foto) is open en heeft geen gevelwand. Tussen de koeien- en de paardenstal is een overdekt 'straatje' gecreëerd door een eenvoudige overdekking van golfplaten op houten palen.*

Vanaf de voorzijde betreedt men de koeienstal via het tussenstuk. Dit bouwdeel is aan de binnenzijde eenvoudig afgewerkt met een pleisterlaag en een plaat tegen de achtergevel van de boerderij.

De constructie van de koeienstal bestaat uit vijf gelamineerde kniespanen (ook wel bekend als driescharnierspanen¹⁸). Gelamineerde spanen zijn een houtproduct dat wordt toegepast voor draagconstructies en is opgebouwd uit aan elkaar gelijmde houten planken. Een kniespant is een spantconstructie waarbij het verticale ondersteunende deel en het hellende spantbeen één geheel vormen met een knik halverwege: de knie (afb. 56).¹⁹ Deze constructievorm is in Nederland ontwikkeld voor schuren van de boerderijen in de Wieringermeerpolder, waarvan in 1927 werd begonnen met de aanleg. Met gelamineerde kniespanen kon een zeer sterke, brede overspanning worden gemaakt waardoor een grote, open ruimte ontstond. Dit in tegenstelling tot de traditionele draagconstructies van stallen, waarbij stijlen in de ruimte worden geplaatst om de constructie van het dak te kunnen dragen. De schuren gebouwd met spanen stonden bekend als ‘open landbouwschuren’.

De constructie van de koeienstal aan de Westvlisterdijk dateert uit 1984, maar is volgens hetzelfde principe gebouwd als de spanen uit de jaren 20. De spanen zijn het breedst ter plaatse van de knik, waar zij de meeste druk opvangen, en worden naar boven toe smaller (afb. 60). In de nok komen de twee delen van een spant samen waar zij verbonden zijn met een kramplaat. De spanen zijn geplaatst op gemetselde poeren om aantasting van de spanen door vocht te voorkomen. Op de spanen zijn gordingen aangebracht, waarop de asbestplaten van het dak zijn bevestigd. In de lengterichting van het dak zijn metalen kruizen aangebracht om de stijfheid van de constructie te vergroten. Tussen de asbestplaten zijn enkele plastic platen aangebracht voor lichttoetreding in de stal.

De stal is van het type loopstal of ligboxenstal. Dergelijk stallen zijn in de jaren zeventig van de vorige eeuw in zwang gekomen als opvolger van de traditionele grupstallen. In een ligboxenstal konden de koeien los rondlopen op roosters en gaan liggen in boxen. De vloer van de stal bestaat uit roosters, mest en gier vallen door de roosters in een mestput. Een grote verandering en verbetering van dit type stal was de melkstal. De koe kan vrij rondlopen en gaat tweemaal per dag naar de melkstal om gemolken te worden, i.p.v. dat zij gemolken werd op de plaats waar zij vaststaat.

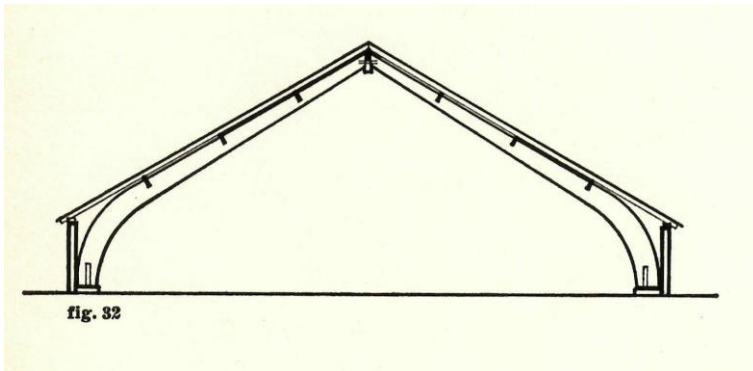
54 *Het tussenstuk gezien richting de paardenstal.*

¹⁸ J.H. Pestman, *Vormgeving van hout. Van ligger tot schaaldak* (Amsterdam, z.j.) pp. 21-22.

¹⁹ <http://www.joostdevree.nl/shtmls/kniespant>

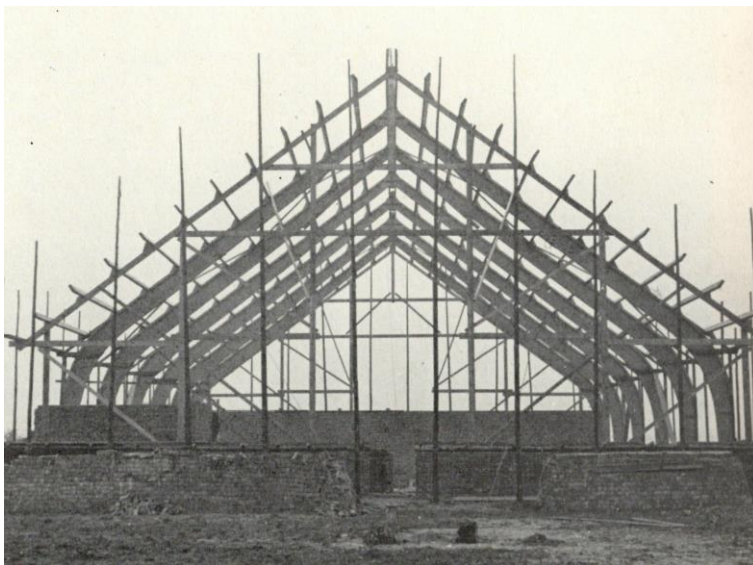

- 55 *Het tussenstuk richting de andere zijde. Rechts is de toegang naar de koeienstal, links een plaat tegen de achtergevel van de boerderij.*

- 56 *Schematische weergave van een knie- of driescharnierspant. De constructie wordt gemaakt van gelamineerde spanten.*

Afbeelding: J.H. Pestman, Vormgeving van hout. Van ligger tot schaaldak (Amsterdam, z.j.) p. 22.

- 57 *Voorbeeld van een schuur in aanbouw met een gelamineerd kniespant in Zeeland (1937). De constructie is goed te zien. In de top is een nokbalk geplaatst, deze is niet aanwezig in de stal in Vlist. Dwars op de spanten zijn gordingen geplaatst waarop de dakplaten kunnen worden bevestigd.*

Afbeelding: P.A.M. van Wijk e.a. (red.), Boerderijen bekijken. Historisch boerderijonderzoek in Nederland (Arnhem, 1985) p.71.

Houtconstructies

zonder tussensteunpunten volgens
speciaal systeem voor

Landbouwschuren

Kunstmestloodsen

Veilingsgebouwen

Geen onderhoudskosten
Geen hogere
Brandassurantie - premie

N.V. „NEMAHO”

DOETINCHEM

EERSTE NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR
HOUTCONSTRUCTIES

- 58 *De gelamineerde spanten waren ontwikkeld voor de boerderijen van de Wieringermeer. De moderne schuren met grote, open ruimtes stonden in groot contrast met traditionele agrarische schuren. De fabriek Nemabo te Doetinchem produceerde gelijmde, houten spanten waarmee de constructies werden gebouwd.*

Hiernaast een reclameblad van Nemabo met reclame voor 'houtconstructies zonder tussensteunpunten volgens speciaal systeem'. Op de middelste foto is een gelamineerd kniespant te zien.

Afbeelding: Koen Limperg en W. van Gelderen (red.) met medewerking van de directie van de Wieringermeer - Alkmaar, Boerderijen (Amsterdam, 1938) z.p.

- 59 *Overzichtsfoto van de koeienstal richting de achtergevel. De constructie van de schuur bestaat uit vijf gelamineerde kniespanten. De stal is een ligboxenstal waar de koeien vrij rond konden lopen, met een vloer bestaande uit betonnen roosters.*

- 60 *De gelamineerde spanten zijn op hun breedst ter plaatse van de buiging van het spant. Dwars op de spanten zijn houten gordingen aangebracht met hierop de asbestplaten van het dak.*

- 61 *Ieder spant bestaat uit twee losse delen die in de nok aan elkaar zijn gekoppeld met kramplaten. De top van het dak bestaat uit een lichtstraat van halfronde plastic platen.*

5.6 Paardenstal

De paardenstal werd in 1991 naast de bestaande koeienstal gebouwd. De paardenstal is in opzet, materiaalgebruik en constructie gelijk aan de koeienstal, maar is groter. De constructie bestaat uit tien spanten i.p.v. vijf. In het interieur zijn rijen met paardenboxen aangebracht.

De zuidoostelijke hoek van de stal is tegen de noordwestelijke hoek van de boerderij geplaatst. De damwandplaten van de paardenstal zijn direct tegen de gevel van de boerderij geplaatst, maar lijken het metselwerk niet te beschadigen (afb. 63).

In de zuidoostelijke hoek van de stal is een portaal afgetimmerd waar men de stal betreedt. Dit portaal is verbonden met het verbindingsstuk tussen de koeien- en paardenstal (zie ook afb. 46).

- 62 *De voorgevel van de stal gezien vanaf het erf. De gevel heeft een gemetselde plint van rode machinale stenen, de gevel bestaat uit groene damwandplaten. De hoge, brede deuren in het midden en de dubbele deuren rechts leiden direct naar de stal. De deur links leidt tot het portaal in de paardenstal.*

De stal heeft een flauw zadeldak gedekt met asbestplaten. Ter plaatse van de nok is een lichtstraat aangebracht.

- 63 *De noordoostelijke boek van de stal is tegen de zuidwestelijke boek van de boerderij geplaatst. De damwandplaten van de stal staan direct tegen het metselwerk van de boerderij, maar lijken het metselwerk niet de beschadigen.*

- 64 *De rechter zijgevel van de stal bestaande uit een gemetselde plint en damwandplaten. Over de gehele lengte van de gevel zijn aan de bovenzijde van de gevelvensters met kiepramen aangebracht t.b.v. ventilatie van de stal.*

65 *De achtergevel van de paardenstal, bestaande uit damwandplaten met meerdere hoge deuren van hetzelfde materiaal.*

66 *Het interieur van de paardenstal bestaat uit rijen van paardenboxen en opgestapeld hooi. De vloer is een gegoten, betonnen vloer. Net als in de koeienstal zijn tussen de asbestplaten van het dak plastic platen geplaatst voor de lichttoetreding in de stal.*

67 *De stal gezien richting de open linker zijgevel. De constructie van de paardenstal bestaat uit tien achter elkaar geplaatste gelamineerde kniespanten.*

68 *Detail van het verticale deel van de kniespanen en de 'knie'. De span-ten staan op gemetselde poeren. Het gelamineerde hout is op zijn breedst bij de knie, waar de constructie de meeste krachten op moet vangen.*

69 *In de zuidoostelijke hoek van de stal is een portaal afgescheiden (links op de foto). Vanuit dit portaal kan men zowel de stal betreden als het verbindingsstuk tussen de stallen in.*

70 *Het portaal van binnenuit gezien. Het portaal is zeer eenvoudig met een enkelvoudige, grenen balklaag en platen tegen de gemetselde muren.*

5.7 Binnenhal

Aan de noordzijde van het erf, aan de zijde van de Westvlisterdijk, is in 2000 een binnenhal gebouwd voor paarden. De hal op rechthoekige plattegrond heeft twee zadeldaken met de nok haaks op de weg met hiertussen een zakgoot. De gevels bestaan uit gemetselde plinten van rode, machinale steen in halfsteensverband met hierboven gevels van damwandplaten. Ook het dak bestaat uit damwandplaten met hierin plastic platen voor de daglichttoetreding. In de gevel aan de erfzijde zijn twee hoge schuifdeuren, in de noordoostgevel zijn vier tweelichtsvensters aangebracht.

De draagconstructie van de hal bestaat uit stalen I-profielen. Het interieur van de hal bestaat uit een grote paardenbak voor de paarden van de manege.

71 *De voorgevel (links) en rechter zijgevel (rechts) van de binnenhal uit 2000. De gevels hebben een gemetselde plint met daarboven damwandplaten. De hal heeft een dubbel zadeldak met de nokken haaks op de weg.*

72 *De constructie van de binnenhal bestaat uit stalen I-profielen. In de hal is een paardenbak aangebracht voor de paarden van de manege.*

73 *Detail van de kapconstructie van de hal. Op de stalen I-profielen zijn gordingen aangebracht met daarop dakplaten.*

5.8 Romneyloods

Achterop het erf staat een romneyloods, een type loods die tijdens de Eerste Wereldoorlog is ontwikkeld in Engeland. Hoewel de loodsen in eerste instantie waren ontwikkeld voor militair gebruik, werden de loodsen na de Tweede Wereldoorlog vooral civiel ingezet. De meest voorkomende functies voor de loods zijn opslag en werkplaats.²⁰ De loods op het erf van Westvlisterdijk 64 staat gezien de luchtfoto uit het begin van de eenentwintigste eeuw (afb. 10 op p.14) pas sinds een aantal jaar op de huidige plaats.

De loods heeft de vorm van een halve liggende cilinder. De constructie bestaat uit een aantal gebogen metalen spanten met hierop eenvoudige houten gordingen. Hierop zijn golfplaten bevestigd. De zuidoostzijde van de loods is dichtgezet met golfplaten, de noordwestzijde is open en vormt de toegang tot de loods. De loods wordt gebruikt voor opslag en is direct op de ondergrond geplaatst.

²⁰ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Romneyloods>

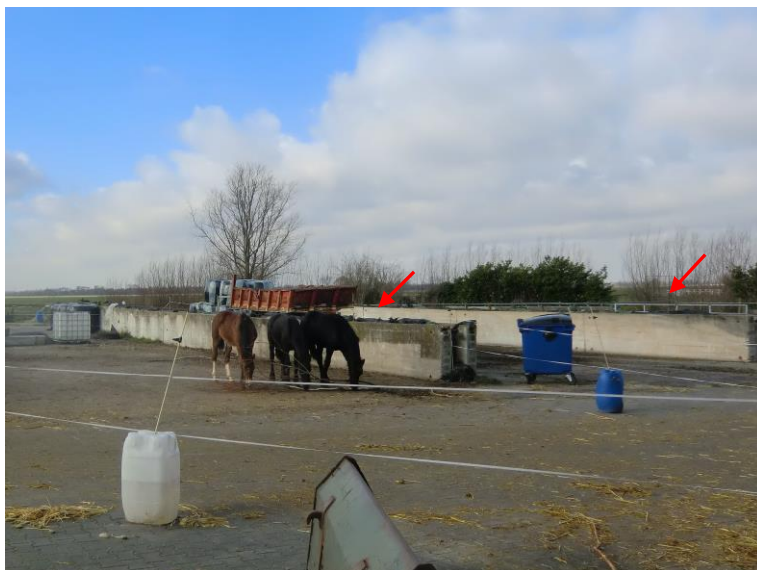
74 *De voorzijde van de romneyloos aan de achterzijde van het erf. Over het dak van de loos ligt een doek.*

75 *Het interieur van de loos. De constructie bestaat uit gebogen spanten met daarop gordingen en golfplaten. De loos wordt gebruikt voor opslag.*

5.9 Sleufsilos

Achter de paarden- en koeienstal staan op het erf twee betonnen sleufsilos. Zij bestaan uit een vloer en twee rechter wanden van gewapend beton. Sleufsilos worden gebruikt voor de opslag van agrarische producten, zoals gras, kuilvoer of mest. De zuidelijke silo wordt momenteel gebruikt om paardenmest op te slaan. De noordelijke silo staat leeg.

76 *De noordelijke sleufsilos op het erf. De silo bestaat uit twee rechte wanden (rode pijlen) en een vloer van gewapend beton.*

77 *De zuidelijke sleufsilos. Met rode pijlen zijn de wanden van de silo aangegeven. De silo wordt gebruikt voor de opslag van paardenmest.*

Achter de silo is de romneyloods zichtbaar met daarachter windmolen 'De Bachtenaar'.

6 WAARDENSTELLING

In dit hoofdstuk worden de cultuurhistorische waarden van het erf van Westvlisterdijk 64 te Vlist weergegeven. Eerst worden de waarde van het erf en de waarden van de bijgebouwen binnen het ensemble besproken in paragraaf 6.1. Vervolgens worden in paragraaf 6.2 de intrinsieke waarden van de verschillende bijgebouwen besproken. De waardenstelling kan gebruikt worden als toetsingskader voor de beoordeling van de veranderingen aan het complex. De waardenstelling is uitgevoerd conform de *Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek* (2009).²¹

6.1 Waardenstelling erf

6.1.1 Uitleg waardenstelling

Algemene historische waarden

Het erf van de Westvlisterdijk 64 te Vlist is van belang als onderdeel van en als herinnering aan de agrarische geschiedenis van Vlist en de Krimpenerwaard. Op de locatie van de boerderij was reeds sinds de middeleeuwen sprake van bebouwing, mogelijk vanaf de ontginningen vanaf de elfde t/m de dertiende eeuw.

Landschappelijke waarden

Het erf is van belang als onderdeel van het twaalfde-eeuwse polderlint langs de Vlist. Het erf ligt aan een elfde-eeuwse kade, de Westvlisterdijk, aan de rand van de polder Vlist Westzijde. Tevens is er sprake van ensemblewaarde tussen de laat zestiende-eeuwse boerderij ‘Tot hier ân toe’ en de daarachter gelegen rijksmonumentale molen ‘De Bachtenaar’ door de eeuwenlange nabijheid van de historische gebouwen die beiden een sterke relatie hebben met de polder.

Architectuur- en bouwhistorische waarden

De onderdelen op het erf die samenhangen met de agrarische geschiedenis van het erf en ouder zijn dan 1950 zijn hoog gewaardeerd. Zij tonen het beste de oorsprong en de ontwikkelingsgeschiedenis van het erf aan.

Het **hoofdgebouw** op het erf, de rijksmonumentale boerderij, heeft een hoge monumentwaarde vanwege haar ouderdom, de voor de Krimpenerwaard kenmerkende vorm van een L-vormige boerderij, en vanwege de zeldzaamheid van de nog resterende boerderij met deze vorm.

De rechthoekige **schuur** uit de late negentiende eeuw naast de boerderij heeft een hoge monumentwaarde. Deze schuur staat op een historische locatie waar al ten minste twee eeuwen een schuur naast de boerderij heeft gestaan. De materialen en de constructie van de schuur zijn kenmerkend voor de periode waarin de schuur is gebouwd. Het gebouw herinnert aan de agrarische functie van het erf.

Positief gewaardeerd zijn de gebouwen op het erf die deel uitmaken van de agrarische ontwikkeling van het erf en de erfstructuur, maar van jongere datum zijn. De constructie van deze gebouwen is zorgvuldig uitgevoerd.

De **hooiberg** uit 1978 achter de schuur heeft een positieve monumentwaarde. De schuur is van vrij jonge leeftijd, maar staat op een historische locatie waar al ten minste twee eeuwen een hooiberg heeft gestaan.

²¹ <https://cultureelerfgoed.nl/publicaties/richtlijnen-bouwhistorisch-onderzoek>

De **koeienstal** en de **paardenstal** hebben beiden een positieve monumentwaarde. De koeienstal werd in 1984 achter de boerderij gebouwd, in het verlengde van het bedrijfsgedeelte van de boerderij, de paardenstal werd hier in 1991 naast geplaatst. De gebouwen zijn opgebouwd uit een constructie van gelamineerde spanten, een agrarische constructie die in de jaren 30 in Nederland werd ontwikkeld en tegenwoordig niet meer wordt toegepast.

Een indifferente waarde is toegekend aan de jongste onderdelen van het erf en de onderdelen die dermate vaak voorkomen op boerenerven dat zij geen zeldzaamheidswaarde hebben. Zij hebben een minder grote herinneringswaarde aan de agrarische ontwikkeling van het erf. Ook is ervoor gekozen de elementen die samenhangen met de manege indifferente te waarderen. De ontwikkeling van de manege draagt niet toe aan het agrarische karakter van het erf. De indifferente waarde betreft de **sleufsilo's**, de **binnenhal** en de **romneyloods**. Ook het **verbindingsstuk** tussen de koeien- en de paardenstal heeft geen bijzondere bouwhistorische waarde en is indifferent.

6.1.2 Waardenstelling weergegeven in plattegronden

Hieronder is aangegeven hoe de onderdelen van het erf in principe worden gewaardeerd. De technische staat is niet van invloed op de cultuurhistorisch waarde. De waardering wordt uitgedrukt in drie categorieën:

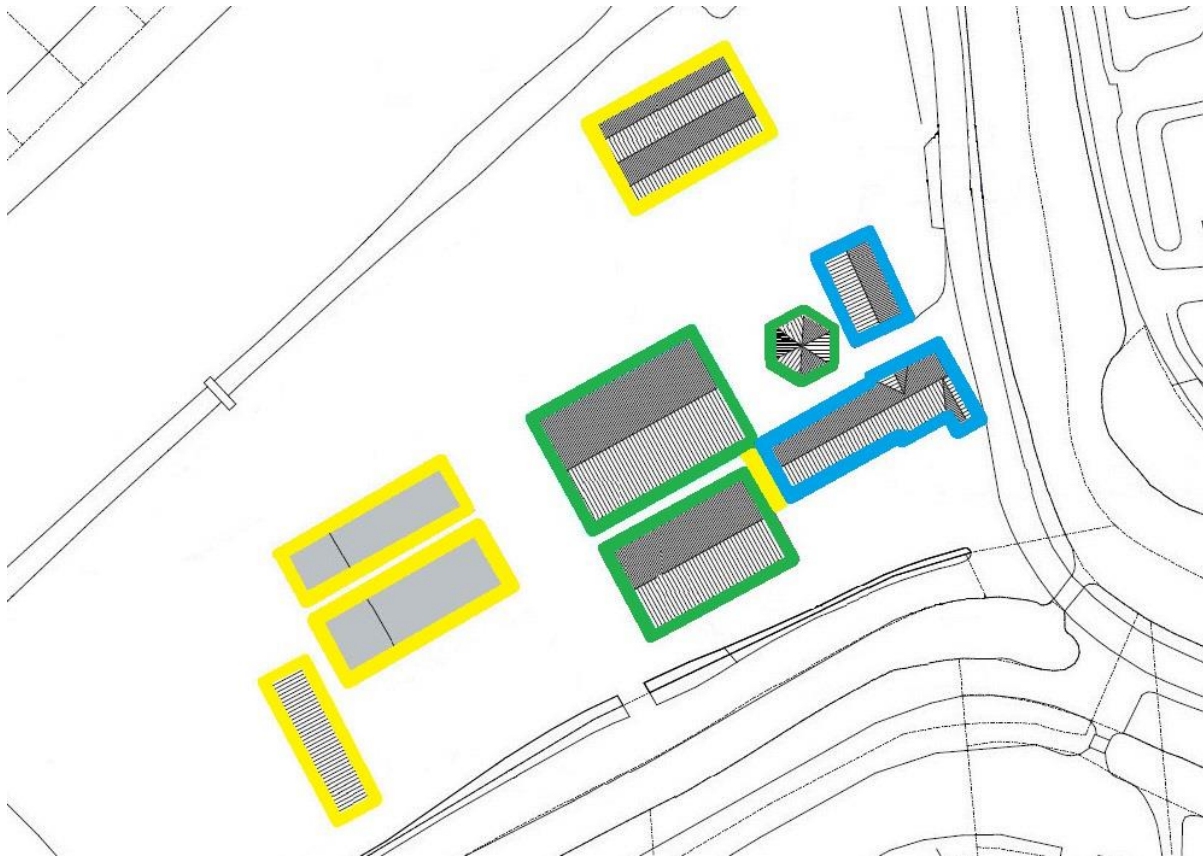
Categorie 1; Hoge monumentwaarden, deze zijn van cruciaal belang voor de structuur en/ of de betekenis van het gebied.

Categorie 2; Positieve monumentwaarden, deze zijn van belang voor de structuur en/ of de betekenis van het gebied.

Categorie 3; Indifferente monumentwaarden, deze zijn van relatief weinig belang voor de structuur en/ of de betekenis van het gebied.

Waardstellingsplattegrond erf. De tekening kan niet los worden gezien van de tekst. Tekening: Bureau Helsdingen op onderlegger Verstoep bv.

6.2 Waardenstelling op pandniveau

In de waardenstelling op pandniveau zijn de gebouwen met een hoge of positieve monumentwaarde opgenomen. De indifferente gebouwen zijn in hun geheel, ook op pandniveau, van indifferente waarde.

Het hoofdgebouw is in dit rapport niet op pandniveau onderzocht, van de boerderij is daarom geen waardenstelling gemaakt.

6.2.1 Uitleg waardenstelling

Schuur

Het metselwerk van de schuur uit de bouwtijd heeft een hoge monumentwaarde. Het metselwerk van rode handvormstenen in kruisverband is kenmerkend voor de bouwtijd. Dit geldt ook voor de mestdeur en de twee vensters die zich origineel in de voorgevel bevinden. Ook de constructie van de schuur, bestaand uit een enkelvoudige balklaag met twee onderslagbaken en een kapconstructie bestaande uit schaarspanten, dateert uit de bouwtijd en is kenmerkend voor de periode waarin de schuur werd gebouwd.

Voor de achtergevel van de schuur geldt dat deze een positieve monumentwaarde heeft. De gevel werd gemetselde toen de schuur nog agrarisch in gebruik was en is voorzien van traditionele mestdeuren en twee hergebruikte gietijzeren stalvensters die passen bij de bouwperiode van de schuur. Ook voor de overige vensters en deuren die zijn aangebracht na de bouwperiode geldt een positieve monumentwaarde: zij maken onderdeel uit van de agrarische ontwikkeling van de schuur. Dit zijn de gietijzeren stalvensters in de rechter zijgevel, de brede deuren en de mestdeur in de

voorgevel, en de betonnen stalvensters in de linker zijgevel. Ook de hergebruikte staldeur in het interieur heeft een positieve waarde.

De indifferente onderdelen van de schuur zijn van relatief weinig betekenis voor de agrarische ontwikkeling van het gebouw. Dit geldt voor het achterste deel van de linker zijgevel met brede garagedeur, de aftimmering in het interieur en de tijdelijke stempels onder de onderslagbalken waar in het verleden stijlen of standvinken hebben gestaan.

Hooiberg

Het exterieur van de hooiberg kent geen verschillende bouwfasen en is in zijn geheel van positieve monumentwaarde. De hooiberg vervangt een eerdere hooiberg op dezelfde locatie, de constructie van de huidige hooiberg is zorgvuldig uitgevoerd met uitstekende hoeken in het metselwerk.

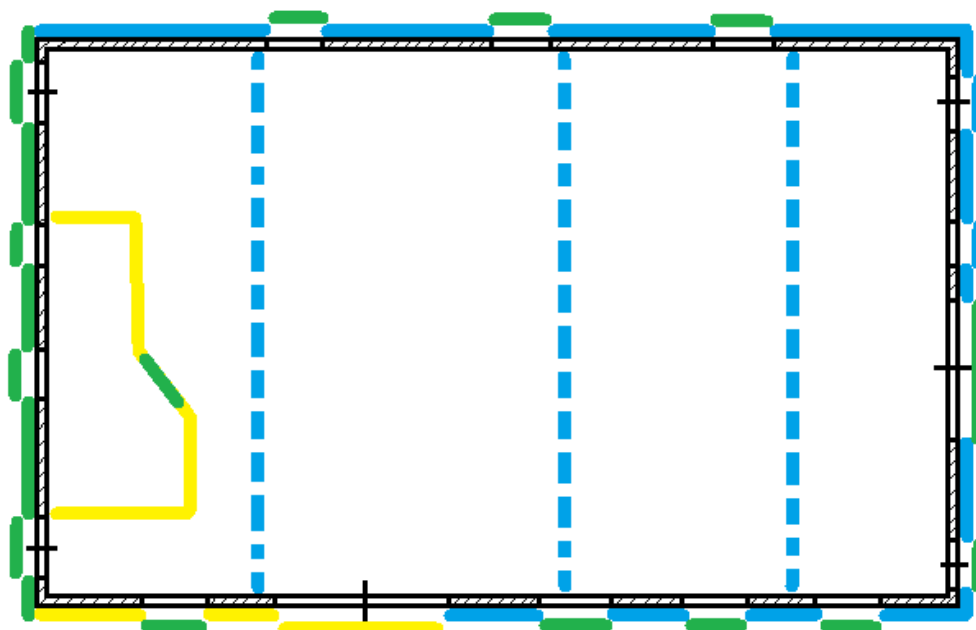
In het interieur van de hooiberg zijn op de begane grond paardenboxen geplaatst en een ruimte waar zadels kunnen worden opgeborgen. Deze indeling hangt niet samen met de agrarische ontwikkeling van het erf en is daarom van indifferente monumentwaarde.

Koeien- en paardenstal

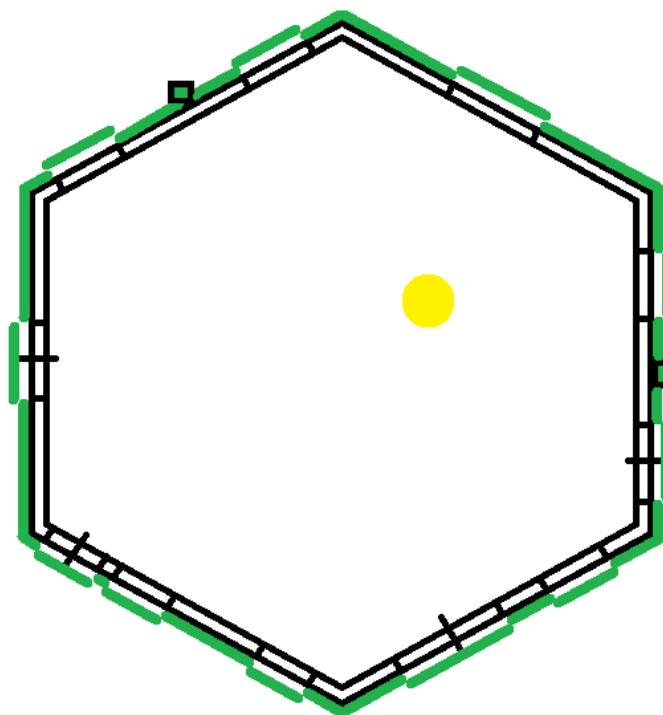
De koeien- en de paardenstal zijn gebouwd volgens hetzelfde principe. De spanten waaruit de constructie bestaat zijn gelamineerde spanten die in de jaren 30 in Nederland waren ontwikkeld voor de schuren van de boerderijen in de Wieringermeer. De spanten waren op dat moment zeer vernieuwend en konden grote afstanden overbruggen waardoor brede, open schuren ontstonden in contrast tot de traditionele boerenschuren. In Nederland zijn in de twintigste eeuw vele schuren gebouwd volgens dit principe, het is daarmee niet zeer zeldzaam. De constructie, en daarmee de stallen, hebben een positieve monumentwaarde als onderdeel van de agrarische ontwikkeling van het erf en als een herkenbare, tijdsgebonden constructie.

De indeling van de stallen met ligboxstallen en paardenboxen is indifferent. Hoewel ligboxstallen wel net als de spanten een vernieuwende agrarische ontwikkeling zijn, worden deze nog altijd op deze wijze gebouwd en hebben daarmee geen zeldzaamheidswaarde. Ook het portaal in de paardenstal is van indifferente monumentwaarde.

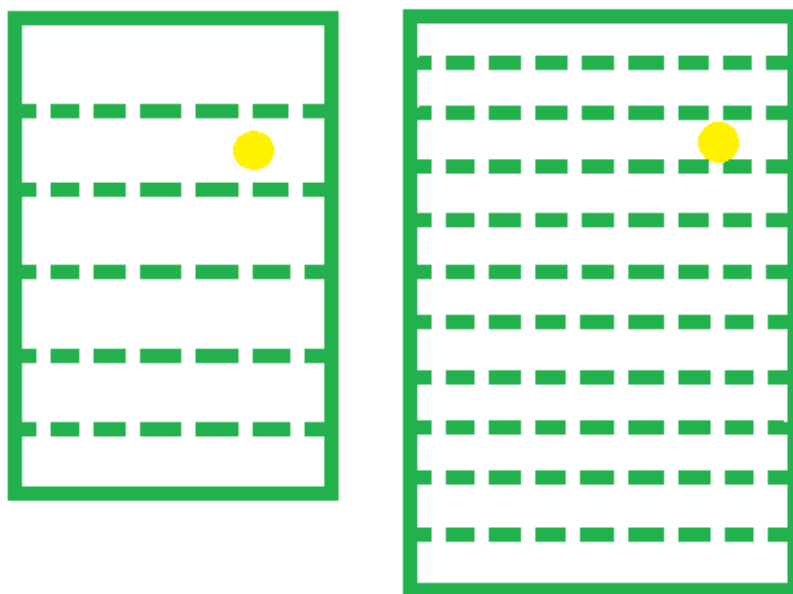
6.1.2 Waardenstelling weergegeven in plattegronden

Waardestellingsplattegrond schuur (niet op schaal). De voorgevel is rechts. De tekening kan niet los worden gezien van de tekst. Tekening: Bureau Helsdingen.

Waardestellingsplattegrond begane grond hooiberg (niet op schaal). De boerderij bevindt zich rechts onder. De tekening kan niet los worden gezien van de tekst. Tekening: Bureau Helsdingen.

Waardestellingsplattegrond plattegrond koeienstal (links) en paardenstal (rechts) (niet op schaal). De tekening kan niet los worden gezien van de tekst. Tekening: Bureau Helsdingen.

7 SAMENVATTING EN CONCLUSIE

Aanleiding voor dit onderzoek is het verzoek van Verstoep BV. Zij ontwerpen voor de eigenaren van boerderij ‘Tot hier ân toe’ aan de Westvlisterdijk 64 te Vlist een nieuwe erfindeling. De boerderij uit de late zestiende eeuw is een rijksmonument (RM 37863), verder zijn op het erf een schuur, een hooiberg, twee stallen, een binnenhal voor paarden, twee sleufsilos en een romneyloods aanwezig. Conform de Rijksdienst van het Cultureel Erfgoed maakt de meest zuidelijke stal officieel onderdeel uit van het rijksmonument, doordat het met een tussenstuk is verbonden aan de boerderij. Conform het bestemmingsplan ‘Landelijk Gebied (voormalige gemeente Vlist)’ maken zelfs beide stallen onderdeel uit van het monument. Dit onderzoek richtte zich op de cultuurhistorische waarden van de bijgebouwen op het erf, zowel binnen het ensemble van het erf als de intrinsieke monumentwaarde per bijgebouw. Omdat de boerderij niet wordt aangepast bij de nieuwe erfindeling is deze in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

Het huidige erf aan de Westvlisterdijk 64 aan rivier de Vlist heeft zich in de loop der eeuwen ontwikkeld. Over de oudste vormen van het erf in de zeventiende en achttiende eeuw is niets bekend, behalve dat hier naast de boerderij zeer waarschijnlijk nog andere bijgebouwen stonden. Op de kadastrale minuut van 1811-1832 is te zien dat naast de boerderij een rechthoekige schuur stond met hierachter een hooiberg. Achter de boerderij stond een tweede schuur. De schuur naast de boerderij is eind negentiende eeuw vervangen door de huidige schuur, in 1978 werd de hooiberg vervangen. Deze bijgebouwen zijn groter en van nieuwere materialen dan hun voorgangers, maar kennen dezelfde plaatsing en hetzelfde gebruik en zijn daarom kenmerkende onderdelen van een traditioneel boeren erf.

Achter de schuur werd in 1984 een koeienstal gebouwd, met hiernaast in 1991 een paardenstal. Een tussenstuk verbindt de paarden- met de koeienstal. Op het erf zijn verder twee sleufsilos gebouwd, een binnenhal voor paarden in 2000 en een romneyloods achter op het erf. De agrarische functie van de boerderij is inmiddels beëindigd. Op het erf is een manege aanwezig, waarvoor ook meerdere paardenbakken zijn aangebracht, de boerderij wordt tegenwoordig in tweeën bewoond.

Zowel de boerderij als de daarnaast gelegen schuur hebben een hoge monumentwaarde. Zij zijn van cruciale betekenis voor de ontwikkeling van het erf. De hooiberg heeft als moderne vervanging van een historische hooiberg een positieve monumentwaarde. Dit geldt eveneens voor de koeien- en de paardenstal die onderdeel uitmaken van de agrarische ontwikkeling op het erf en een voor Nederland kenmerkende spantconstructie van gelamineerde spanten hebben. Het verbindingsstuk tussen de stallen is eenvoudig en bouwhistorisch niet van belang. Dit tussenstuk, de binnenhal, de sleufsilos en de romneyloods zijn van indifferente waarde. Zij hebben geen herinneringswaarde aan de agrarische ontwikkeling van het erf en geen zeldzaamheidswaarde.

De waardering heeft tot gevolg dat een deel van het rijksmonument een hoge monumentwaarde heeft (de boerderij), een deel een positieve monumentwaarde (de stallen) en een deel een indifferente waarde (het tussenstuk). Het tussenstuk is echter tegen de boerderij aan geplaatst zonder dat dit invloed heeft op de constructie of het interieur van de historische boerderij.

8 BRONNEN

Geraadpleegde literatuur

BOT, Piet, *Vademecum historische bouwmaterialen, installaties en infrastructuur* (Alphen aan de Maas, 2009).

GRONINGEN, Catharina L. van, *De Krimpenervaard* (Zwolle, 1995).

Limperg, Koen en W. van Gelderen (red.) met medewerking van de directie van de Wieringermeer – Alkmaar, *Boerderijen* (Amsterdam, 1938).

PESTMAN, J.H., *Vormgeving van hout. Van ligger tot schaaldak* (Amsterdam, z.j.).

Wijk., P.A.M. van e.a. (red.), *Boerderijen bekijken. Historisch boerderij-onderzoek in Nederland* (Arnhem, 1985).

Websites

archisarchief.cultureelerfgoed.nl

www.cultureelerfgoed.nl

www.google.com/maps

www.joostdevree.nl

www.molendatabase.nl

rce.webgispublisher.nl

www.ruimtelijkeplannen.nl

www.topotijdreis.nl

www.wikipedia.org

Overige bronnen

Kaartbijlage 3, *Archeologische beleidskaart Krimpenervaard* (2017).

BIJLAGE 1

Monumentnummer: 37863 West-Vlisterdijk 64 2855 AK te Vlist

Monumentgegevens

Monumentnummer: 37863

Status: rijksmonument

Inschrijving register: 11 oktober 1966

Kadaster deel/nr: 3758/94

Internationaal Kenteken: Nee

Locatie

Provincie: Zuid-Holland

Gemeente: Krimpenerwaard

Woonplaats: Vlist

X-Y coördinaat: 116187 – 442912

Omschrijving

BOERDERIJ (XVII) onder strodak, met aan de voorzijde een gepleisterde, afgeknotte puntgevel met oude kozijnen, luiken en roedenverdeling en in het zoldervenster een kruiskozijn met diefijzers. Muurankers. Aan de zijkant een gepleisterde puntgevel evenals aan de achterzijde.

Adressen

Hoofdadres	Straat	Nr	Toev.	Postcode	Situering	Locatie	Woonplaats
Ja	West-Vlisterdijk	64		2855 AK			Vlist

Oorspronkelijke functies

Hoofd-functie	Functiesoort	Hoofdcategorie	Subcategorie	Func-tie	Verbij-zonder	Toelich-ting
Ja	oorspronkelijke functie	Boerderijen, molens en bedrijven	Boerderij (M)			

Percelen

Kadastrale gemeente	Sectie	Grondperceel	Kad. object	Appartement
VLIST	A		1332	
VLIST	A		1333	